

Học MONTessori

ĐỂ DẠY TRẺ THEO
PHƯƠNG PHÁP MONTESSORI

Chìa khóa giúp bố mẹ đánh thức các giác quan ngủ quên trong trẻ

100 hoạt động Montessori

NXB PHỤ NỮ

CON KHÔNG CẦN IPAD ĐỂ LỚN KHÔN

Eve Herrmann - Trần Thị Huế dịch

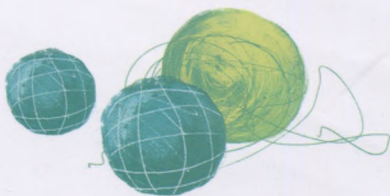

Ève Herrmann và phương pháp Montessori

Ève Herrmann là một nữ nhiếp ảnh gia tự do, cô đi khắp nơi và chụp được nhiều bức ảnh đẹp. Sau khi sinh con gái đầu vào năm 2007, Ève Herrmann quyết định ở nhà chăm con và nhờ những khoảng thời gian rảnh rỗi để đọc sách mà cô đã có cơ hội tiếp xúc với Phương pháp giáo dục Montessori. Ève Herrmann thực sự bị cuốn hút và dồn hết tâm huyết để tìm hiểu phương pháp này.

Blog của cô, ban đầu là dùng để đón nhận và chia sẻ những bức ảnh đẹp, giờ trở thành nơi để chia sẻ, truyền bá những tư tưởng nuôi dạy, chăm sóc trẻ nhỏ của Maria Montessori. Những câu hỏi của các bậc cha mẹ đã gợi cho cô ý tưởng sáng lập ra một trung tâm để gặp gỡ các bậc cha mẹ “thực thụ” và giúp họ tiếp cận phương pháp Montessori ngay từ những năm đầu đời của con mình.

Cô quyết định sáng lập ra hiệp hội EMA (tạm dịch: Phương pháp giảng dạy Montessori ngày nay) vào năm 2010 cùng với Marie-Hélène Barbier và Maëlle Nicot. Trường Montessori vùng Angers và Nido do cô làm chủ cũng đã được thành lập sau đó.

Chào khóa giúp bố mẹ đánh thức các giác quan ngôi vườn trong trẻ

100 hoạt động
Montessori

CON KHÔNG CẦN IPAD ĐỂ LỚN KHÔN

Copyright 2013 by Éditions Nathan – Paris, France. Édition originale:
100 ACTIVITES D'EVEIL MONTESSORI.

Vietnamese copyright © 2015 by Dinh Ti Co., Ltd.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior permission of the publisher.

Biên mục trên xuất bản phẩm của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Herrmann, Ève

Con không cần iPad để lớn khôn : 100 hoạt động Montessori / Ève Herrmann ;
Trần Thị Huế dịch. - H. : Phụ nữ ; Công ty Văn hoá Đình Tị, 2016. - 220tr. ; 21cm. -
(Học Montessori để dạy trẻ theo phương pháp Montessori)

1. Giáo dục 2. Nuôi dạy trẻ 3. Phương pháp Montessori
371.392 - dc23

PNH0021p-CIP

ÈVE HERRMANN

Trần Thị Huế dịch

Học
MONTessori
ĐỂ DẠY TRẺ THEO
PHƯƠNG PHÁP MONTESSORI

Chìa khóa giúp bố mẹ đánh thức các giác quan ngủ quên trong trẻ

100 hoạt động
Montessori

CON KHÔNG CẦN IPAD ĐỂ LỚN KHÔN

NHÀ XUẤT BẢN PHỤ NỮ

Mục lục

Cuộc sống thực tế 16

Tự chăm sóc bản thân 20

1. Hợp tác 21
2. Sắp xếp lại ngôi nhà 22
3. Mặc quần áo 24
4. Sắp xếp quần áo 26
5. Trang phục của ngày hôm sau 28
6. Cài khuy 31
7. Rửa tay 32
8. Vệ sinh cá nhân 33
9. Đánh giày 35
10. Bài học về sự sạch sẽ 36
11. Để không bị quên 39

Chăm sóc môi trường sống 40

12. Lau kính 41
13. Di chuyển miếng mút 43
14. Lau bàn 44
15. Quét bụi 45
16. Cất dọn tất 46
17. Phân loại đồ dùng ăn uống 49
18. Chăm sóc cây 50
19. Cắm hoa 51
20. Giặt quần áo 53
21. Phơi đồ 55
22. Hành động chính xác 56
23. Tính ngân nắp 58

Trong phòng bếp 60

24. Sắp xếp phòng bếp 61
25. Dọn bàn ăn 62
26. Chuẩn bị một bữa phụ 63
27. Tự phục vụ đồ uống 65
28. Cắt gọt 66
29. Phết bánh mì 70
30. Rửa bát 71

31. Nấu ăn cùng con	73
32. Làm bánh mì	75

Các hoạt động bằng cốc, khay, bát. 78

33. Trút sang bình khác	79
34. San nước từ bát này sang bát kia bằng miếng mút	82
35. Vớt những đồ vật nhỏ	84

Cuộc sống với các giác quan 88

36. Phân loại và sắp xếp	90
37. Hộp khay	92
38. Màu sắc	95
39. Săn lùng màu sắc	97
40. Sự nhận biết thị giác	99
41. Bong bóng sắc màu	100
42. Túi bí ẩn	103
43. Những chiếc gối xúc giác	105
44. Sờ nắn các chất liệu	108
45. Hành trình cảm giác	110
46. Khám phá các giác quan bằng những quả bóng	113
47. Học cách nghe	114
48. Khứu giác và vị giác	116

Hoạt động của đôi bàn tay 118

49. Nuôi dưỡng khả năng tập trung của trẻ	120
50. Đổ đầy và dốc ra	121
51. Xâu vào một cái que	122
52. Xâu hạt ngọc	123
53. Búp bê Nga	126
54. Mỗi đồ vật có vị trí riêng	127
55. Mở và đóng nắp lọ	129
56. Vặn vào và vặn ra	131
57. Lọ đựng hạt tiêu	133
58. Chốt và then cài	134

59. Dùng kẹp gấp đồ vật sang một vật chứa khác	137
60. Đột lỗ	138
61. Trò chơi ghép hình	141
62. Lựa chọn đồ chơi	142
63. Còn tivi?	143

Ngôn ngữ 144

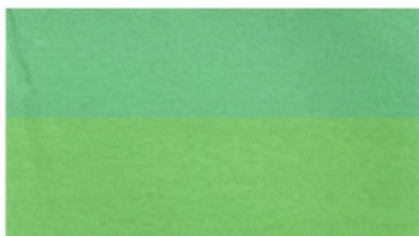
64. Sử dụng từ ngữ chính xác	146
65. Lựa chọn sách	148
66. Đọc sách	150
67. Đồ vật thực	152
68. Mô hình thu nhỏ	153
69. Bưu ảnh và đồ vật	154
70. Các họ động vật	157
71. Thẻ danh mục	158
72. Học từ vựng	160
73. Trò chơi với các âm	162
74. Trò chơi yên lặng	165
75. Những nét viết đầu tiên	166

Những hoạt động bằng tay và sáng tạo 167

76. Tôn trọng khả năng sáng tạo	170
77. Một tác phẩm tập thể	172
78. Khám phá hội họa	173
79. Đối xứng	176
80. Cắt	177
81. Khay để dán	180
82. Thẻ để luồn dây	183
83. Nặn đất	184

Kỹ năng vận động tổng thể 186

84. Mang đồ vật nặng	188
85. Dịch chuyển đồ gỗ	189
86. Bê một cái khay	190
87. Leo trèo	193

88. Hình nộm bằng giấy	194
89. Cảm giác về không gian	196
90. Hình ảnh cơ thể	197
91. Khiêu vũ	198

Thiên nhiên 200

92. Sống với thiên nhiên	202
93. Ươm hạt giống	204
94. Một góc vườn	206
95. Màu sắc của bầu trời	207
96. Bàn quan sát	208
97. Những chuyến đi dạo mang tính quyết định	211
98. Làm việc ngoài trời	214
99. Vẽ tranh bằng nước	217
100. Động vật	218

Dành cho Livi và Émy, hai ngôi sao của tôi.
Không có các con, dự định viết cuốn sách này đã
không thể đến được với tôi.
E.H.

Chính vì được hưởng nền giáo dục tôn trọng khi còn thơ ấu, điều đã làm nên nhân cách của tôi, mà phương pháp giáo dục Montessori đã khiến tôi cảm động. Đến lượt mình, tôi muốn mang tới cho các con những giá trị căn bản của sự tôn trọng và lắng nghe, của lòng tự tin và ham muốn được học hỏi. Và phương pháp Montessori đã là câu trả lời.

Maria Montessori chú ý tới con người trong cái tổng thể ngay từ ban đầu. Giờ đây, chúng ta đều biết rằng, giai đoạn từ sơ sinh tới ba tuổi sẽ đặt những nền tảng cốt yếu cho toàn bộ cuộc đời. Phần khiến tôi quan tâm nhất lại chính là phần ít được biết đến trong các tác phẩm của Maria Montessori. Mong muốn chia sẻ những hiểu biết của mình đã nhanh chóng hình thành trong đầu tôi. Tôi đã lập ra một blog và gặp gỡ những độc giả quan tâm tới nội dung này để tìm kiếm câu trả lời. Việc viết cuốn sách này là một kết quả tự nhiên. Đó là một cách khác để chia sẻ và khám phá phương pháp Montessori - một phương pháp rất hay, rất ý nghĩa và vô cùng sâu sắc. Đó là một nội dung triết học đã cống hiến rất nhiều cho trẻ em và các bậc cha mẹ.

Five Hertzmann

Lời tựa

Chính trong quá trình quan sát trẻ em, Maria Montessori đã tìm ra phương pháp giúp trẻ một cách phù hợp và đúng đắn trên con đường hình thành và hoàn thiện con người trẻ.

Trẻ muốn người lớn để trẻ tự làm việc và tôn trọng tốc độ của trẻ. Để đáp ứng yêu cầu đó, phương pháp Montessori coi trẻ là trung tâm - nhưng không vì thế mà biến trẻ thành một “ông vua nhỏ”. Điều đó cũng muốn nói lên rằng: cần phải suy nghĩ lại vị trí của người lớn. Người lớn phải trở thành một người đồng hành, một nhà giáo dục, không coi trẻ là một mẫu đất sét để nặn theo khuôn mẫu. Ngược lại, trẻ có nguồn năng lượng và tiềm năng sáng tạo to lớn ngay từ khi mới ra đời và chỉ cần được bộc lộ ra ngoài mà thôi. Vậy nên, trẻ học cách dựa vào chính bản thân mình, theo cách thức tự nhiên và vui vẻ nếu như môi trường thuận lợi.

Tuy nhiên, cũng không thể thiếu được vai trò của các bậc cha mẹ và những nhà giáo dục vì chúng ta không thể để mặc trẻ tự thân vận động được.

Maria Montessori sáng lập ra phương pháp giáo dục của mình dựa trên hiểu biết sâu sắc của bà về trẻ em và nhu cầu của trẻ sau một thời gian dài quan sát. Những tư tưởng lớn này là những tôn chỉ giúp chúng ta hiểu được lợi ích của các hoạt động được đề xuất cho trẻ.

Cho tới sáu tuổi, trẻ hình thành tính cách nhờ vào khả năng “thấm thấu” cao tất cả những gì xung quanh mình. Đó chính là **“trí tuệ thấm thấu”**, nó giúp trẻ thích nghi với môi trường của mình và có được những hiểu biết mà không cần phải cố gắng.

Maria Montessori cũng khám phá ra những **giai đoạn nhảy cảm** ở trẻ. Đó là những giai đoạn mà trong những khoảng thời gian đó, toàn bộ sự chú ý của trẻ tập trung vào một điểm đặc biệt của quá trình phát triển. Khi mà giai đoạn nhảy cảm này qua đi, việc đạt được những khả năng này sẽ trở nên khó khăn hơn đối với trẻ.

Trong những giai đoạn nhạy cảm này, khả năng tập trung tư tưởng của trẻ là vô hạn: miệt mài với thứ mình đang làm và không dễ bị tác động bởi những gì diễn ra xung quanh. Trong những thời điểm tập trung cao độ này, trẻ hình thành và phát triển nhân cách. Chính vì thế mà ngay từ khi trẻ mới ra đời, chúng ta phải tạo điều kiện thuận lợi và bảo toàn những thời điểm tập trung ấy. Maria Montessori cũng quan sát thấy rằng, trẻ cần hoạt động đôi bàn tay để phát triển. Đôi bàn tay là phương tiện của trí tuệ.

Phương pháp giáo dục Montessori vẫn còn tồn tại cho đến nay bởi bà đã truyền đi những giá trị vượt thời gian. Bà làm việc vì sự hình thành và phát triển của con người - một người có khả năng tự lập, có trách nhiệm và có khả năng thích nghi với tương lai.

Đọc và sử dụng cuốn sách này như thế nào?

Cuốn sách này đề xuất những hoạt động mà bạn có thể chia sẻ với trẻ, lấy ý tưởng từ phương pháp giáo dục Montessori cũng như những khái niệm quan trọng xuất phát từ triết lý này.

Mục đích của những hoạt động được giới thiệu là nuôi dưỡng nhu cầu “làm việc” của trẻ. Về mặt dịu dàng của bạn khi hướng dẫn trẻ tham gia những hoạt động này giúp trẻ có được sự tự chủ, tự lập và tự tin. Trẻ sẽ cảm thấy mình lớn hơn, được ủng hộ và tôn trọng khi có nhu cầu được tự làm và học cách thực hiện những động tác bằng tay.

Chúng ta không nêu rõ biểu đồ tuổi tác bởi vì **mỗi trẻ có một tốc độ riêng**. Trẻ chỉ đơn thuần là có nhu cầu học hỏi vào đúng một thời điểm nào đó.

Chính trong quá trình quan sát trẻ, chúng ta biết hoạt động nào sẽ đáp ứng được các nhu cầu của trẻ và những khả năng đó là gì. Chính trẻ là người dẫn dắt chúng ta nếu chúng ta biết dõi theo trẻ.

Đầu tiên, bạn có thể đọc toàn bộ cuốn sách để hiểu được tất cả những gì cuốn sách muốn truyền tải.

Sau đó bạn có thể chọn những hoạt động phù hợp với con của bạn. **Nhưng quan trọng là thái độ**, tâm trạng, sự lắng nghe, ánh mắt thân thiện của bạn. Những cái đó truyền đi tình yêu và sự tôn trọng của bạn, sẽ đồng hành với trẻ trong mỗi việc làm của trẻ.

Cuộc sống thực tế

Khoảng từ mười hai đến mười lăm tháng tuổi, bỗng nhiên có một sức mạnh mãnh liệt thúc đẩy trẻ thể hiện lại những cử chỉ của chúng ta. Trẻ muốn bắt chước chúng ta, trẻ muốn trở thành người lớn như chúng ta.

Chúng ta hãy đón nhận nghị lực và ý chí của trẻ. Chúng ta hãy tạo cho trẻ khả năng được làm việc bên cạnh chúng ta và cho trẻ cơ hội được làm việc “một mình”.

A close-up, monochromatic photograph of a young child with light-colored hair, looking down and focused on buttoning a light-colored cardigan over a horizontally striped sweater. The child's hands are visible, manipulating the buttons and fabric. The image has a soft, slightly grainy texture and a muted color palette, emphasizing the textures of the clothing and the child's concentration.

“Trong giai đoạn này, trẻ bắt chước những hành động của những người xung quanh, không phải bởi vì có ai đó bảo trẻ làm theo, mà là vì sự tất yếu xuất phát từ bên trong con người của trẻ.”

Maria Montessori, Trí tuệ thẩm thấu của trẻ.

Cuộc sống thực tế nghĩa là gì?

Khoảng mười lăm tháng tuổi, khi đã sẵn sàng và có khả năng bắt chước hành động của người lớn, trẻ chỉ khát khao được tham gia vào cuộc sống thực tiễn và làm việc bên cạnh chúng ta.

Đến thời điểm này, các trò chơi không còn cuốn hút trẻ nữa, trẻ mong muốn được làm việc và luyện tập đôi bàn tay của mình. Bằng cách chuẩn bị một vài hoạt động nhỏ, nhanh chóng và đơn giản trong cuộc sống hàng ngày, chúng ta sẽ tạo cơ hội cho trẻ được luyện tập, được nhầm lẫn và được bắt đầu làm lại mà không phải chịu áp lực. Với “cuộc sống thực tế”, trẻ thực hiện được các hoạt động vừa mang tính trí tuệ, tình cảm, vừa mang tính thể chất. Trẻ học cách tự lập, tập trung tư tưởng, kiểm soát cơ bắp của mình và phân tích các bước logic của một hoạt động.

1 đến 11

Tự chăm sóc bản thân

12 đến 23

Chăm sóc môi trường sống

24 đến 32

Trong phòng bếp

33 đến 35

Các hoạt động bằng cốc, khay, bát

Tự chăm sóc bản thân

Khi trẻ cảm thấy đã sẵn sàng, chúng ta hãy tạo điều kiện để trẻ được tự chăm sóc bản thân như: Chải đầu, đánh răng, rửa mặt, tự mặc quần áo,... Để làm được việc đó, chúng ta cần phải sắp xếp lại ngôi nhà một chút. Được tự chăm sóc bản thân như vậy, trẻ sẽ bình tĩnh và không cần phải đấu tranh để ý muốn tự làm việc của mình được người lớn ghi nhận.

1

Hợp tác

Trong cuộc sống hàng ngày, chúng ta có thói quen thay trẻ làm tất cả mọi việc. Việc lau rửa, mặc quần áo, đi giày cho trẻ nhanh hơn cho chúng ta, nhưng lại không thực sự tốt đối với trẻ. Trẻ sẽ lớn lên với suy nghĩ rằng: “Mình cần đến bố mẹ.” Trong khi điều chúng ta mong muốn là con chúng ta có niềm tin vào khả năng tự chăm sóc bản thân của mình.

Khi làm những việc này, chúng ta hãy nghĩ tới tính tự lập của trẻ: “Liệu mình có tước đi của con một bước mà bé có thể tự làm được một mình chẳng?” Đừng viện cớ là trẻ vẫn còn cần được giúp đỡ mà từ chối mong muốn được tự lập của trẻ. Chính vào giai đoạn này, khi mà những hành động thường ngày còn quá khó đối với trẻ, thì cũng là lúc trẻ thể hiện mong muốn được tham gia vào những hoạt động đó. Thành công của những hoạt động này dựa trên sự hợp tác: Chúng ta phải đánh giá cao sự hợp tác này, cảm thấy hứng thú với việc đó và ủng hộ trẻ.

2

Sắp xếp lại ngôi nhà

Để trẻ thực hiện được những hoạt động rất đơn giản như rửa tay hay chải đầu, chúng ta phải xem xét lại cách sắp xếp trong ngôi nhà. Trong vòng một ngày, hãy quan sát trẻ và xem xét những điều trẻ có thể tự mình làm được mà không cần sự trợ giúp, và hãy thay đổi môi trường theo chiều hướng đó.

Chúng ta thường có khuynh hướng đánh giá thấp khả năng thực sự của trẻ, nhưng chính trong quá trình để trẻ làm việc và quan sát trẻ, chúng ta sẽ nhận ra những thứ mà trẻ thực sự có khả năng thực hiện được.

Việc sắp xếp này đối với chúng ta là những thay đổi nhỏ, đối với trẻ lại là những bước tiến lớn: “Con quyết định đi rửa tay, con có thể tự làm được việc đó.”

Như vậy, trẻ đã lựa chọn và có thể hành động. Trẻ đã lớn thêm với tư cách là người có khả năng và có trách nhiệm, và trẻ biết rằng bố mẹ dành cho mình sự tin tưởng. Đó là nền tảng vững chắc cho cuộc sống sau này của trẻ.

Điều đầu tiên chúng ta cần phải làm là xem xét kỹ càng lại ngôi nhà và những hoạt động thường ngày của trẻ, để thấy được cái mà trẻ có thể tự làm với chỉ một chút xíu giúp đỡ về đồ dùng như: một chiếc ghế để kê chân, một cái móc vừa với chiều cao của trẻ, một cái giá kệ mà trẻ có thể với tới được, một cái giẻ lau và một miếng mút.

Lập một danh sách cần thay đổi và không đột ngột thay đổi tất cả. Trẻ cần có thói quen và những thay đổi khiến trẻ cảm thấy bất ổn. Chúng ta dần dần đưa những thay đổi này vào, cái này nối tiếp cái kia, cho đến khi trẻ quen với điều đó.

3

Mặc quần áo

Ngay từ khi trẻ mới ra đời, chúng ta nên mô tả cho trẻ cái mà chúng ta sẽ làm, để trẻ có thể chuẩn bị cho việc đó. Sau đó, chúng ta dần dần yêu cầu trẻ làm và chờ đợi một sự hưởng ứng, như vậy trẻ sẽ có thể tham gia ngay khi trẻ cảm thấy có khả năng làm được. Ví dụ, khi đi giày cho trẻ, chúng ta có thể mô tả các động tác của mình: “Mẹ mở chiếc giày ra và xỏ vào chân con, đút bàn chân của con vào trong đó này.” Lần tiếp theo, trẻ có thể sẽ tự cho bàn chân của mình vào trong chiếc giày. Điều quan trọng không phải là trẻ sẽ hợp tác ngay tức khắc, mà là trẻ có cơ hội được làm việc đó vào thời điểm trẻ muốn. Và điều này có thể còn xảy ra nhanh hơn chúng ta tưởng!

Thông thường, trẻ có thể tự cởi được quần áo trước khi biết tự mặc quần áo khá lâu, nhưng việc áp dụng một thói quen nào đó khi chúng ta mặc quần áo cho trẻ luôn theo cùng một thứ tự, vừa mặc vừa mô tả các động tác của chúng ta là rất cần thiết đối với trẻ. Như vậy, trẻ sẽ tham gia vào khi trẻ cảm thấy có nhu cầu làm việc đó.

Để giúp trẻ tự mặc quần áo, khi sắp xếp lại ngôi nhà, chúng ta phải tính cả đến một cái ghế đầu thấp và chắc chắn để trẻ xỏ chân vào ống quần dài, quần lót hay xỏ tất. Một lối đi thông thoáng đến chỗ lấy quần áo của trẻ cũng là điều cần thiết.

Cuối cùng, việc lựa chọn quần áo cũng rất quan trọng. Chúng ta chú ý lựa chọn những bộ đồ phù hợp với khả năng của trẻ vào thời điểm đó. Một cái quần dài rộng, chun bụng, một cái áo ni dài tay có cổ và không có khuy hay đôi giày có khóa dính sẽ giúp cho việc mặc quần áo trở nên dễ dàng.

4

Sắp xếp quần áo

Để đồng hành cùng trẻ hướng tới tính tự lập, chúng ta có thể để quần áo của trẻ trong một ngăn kéo hoặc tủ tường mà trẻ có thể sử dụng được. Chuẩn bị trước những cái mắc vừa với chiều cao của trẻ để treo áo khoác và một cái giỏ để đựng khăn choàng, găng tay và mũ.

Bạn hãy sắp xếp những bộ quần áo theo thứ tự mặc trong một cái tủ com-mốt¹: Hàng trên là những bộ đồ mặc trong áo khoác, tất, áo ngắn tay và hàng dưới là quần dài, quần lót, váy dài, áo phông chui đầu chẳng hạn. Chúng ta có thể đặt những hộp chia ô trong ngăn kéo để đựng tất, quần lót, áo phông chui đầu... Trẻ sẽ dễ dàng thấy thứ mà mình đang tìm kiếm và có thể sắp xếp quần áo của mình.

1. Tủ com-mốt: Tủ nhỏ có nhiều ngăn kéo.

Khi trẻ sử dụng được ngăn kéo và có thể lựa chọn trang phục cho mình, chúng ta không nên để trong đó quá nhiều quần áo. Lựa chọn là một yếu tố quan trọng trong sự phát triển tư duy của trẻ, nhưng việc phải lựa chọn trong vô số phương án là rất khó khăn đối với trẻ.

Khi trẻ còn quá nhỏ để tự mình lựa chọn quần áo, chúng ta có thể chuẩn bị sẵn hai bộ cho trẻ chọn, điều đó sẽ giúp trẻ giải quyết được các vấn đề về áo quần.

5

Trang phục của ngày hôm sau

Buổi tối, sau khi tắm rửa, trẻ có thể chơi trò chuẩn bị trang phục cho ngày hôm sau. Để làm được việc này, cần phải có một chiếc ghế tựa (hay một cái giá để mắc quần áo). Sau khi đã lựa chọn được quần áo của mình, trẻ sẽ sắp xếp chúng theo trật tự: áo phông chui đầu ở trên lưng ghế, chân váy ở phía dưới, v.v... Chúng ta có thể hướng dẫn trẻ: “Con sẽ để đôi tất của mình ở đâu nhỉ? Con sẽ để chân váy của mình ở đâu nhỉ?”

Hoạt động này giúp trẻ thiết lập sơ đồ cấu tạo cơ thể. Đó cũng chính là thời điểm hợp tác và thảo luận giúp trẻ làm phong phú thêm vốn ngôn ngữ của mình: áo gi-lê, áo khoác, tất quần, quần bò, áo sơ mi,...

Khi chúng ta tiến hành hoạt động này, tốt nhất là duy trì trong nhiều ngày để đưa hoạt động vào thói quen hàng ngày của trẻ. Khoảng bốn tuổi, trẻ sẽ có thói quen tự chuẩn bị quần áo và cảm thấy hài lòng vì có thể tự chăm sóc bản thân mình.

6

Cài khuy

Khi trẻ tỏ ra thích thú đối với việc mặc quần áo, chúng ta có thể cho trẻ phương tiện để luyện tập như một cái áo hoặc quần trải phẳng ra trước mặt trẻ để kéo khóa, cài khuy, ấn khóa dính... ngoài những lúc mà trẻ thực sự phải mặc quần áo. Như vậy dễ dàng hơn thực hiện trên người trẻ và điều đó giúp trẻ bình tĩnh, cố gắng khi làm việc đó cùng chúng ta. Dần dần, trẻ sẽ làm chủ được nhiều hơn các công đoạn và rồi có thể tự làm một mình được.

Chúng ta cũng có thể thực hiện những “khung mặc quần áo” giống như ở các trường Montessori: Một cái khung trống bằng gỗ và một bộ quần áo cũ, với các cạnh được gắn chắc chắn. Nhờ có học cụ này, trẻ có thể thực hiện những việc đó một cách độc lập đúng theo mong muốn của trẻ, được phép sai và được làm lại. Không có sự thúc giục cũng như bắt buộc phải thành công và trẻ sẽ tự mình làm được điều đó.

7

Rửa tay

Đây là một hoạt động rất quan trọng và chúng ta có thể tạo cho trẻ thói quen này từ sớm. Cần phải chuẩn bị đồ dùng cần thiết và đảm bảo rằng những đồ dùng đó luôn trong trạng thái sẵn sàng để sử dụng: một cốc xà phòng nhỏ, một khăn lau tay và lối vào bồn rửa phải thật dễ đi. Lần đầu tiên, chúng ta dành thời gian để làm mẫu cho trẻ theo thứ tự: rửa từng ngón tay và phần giữa các ngón tay, sau đó là mu bàn tay và lòng bàn tay. Trẻ em sẽ rất thích thú! Sau đó, chúng ta xả nước, đặc biệt chú ý xả sạch hết xà phòng rồi lau khô hai bàn tay thật cẩn thận.

Khi làm mẫu xong, chúng ta để trẻ rửa tay theo ý của mình, nhưng chúng ta cần khuyến khích trẻ làm việc này một cách thường xuyên: trước khi ngồi vào bàn ăn, sau khi đi vệ sinh, sau khi đi dạo về,...

8

Vệ sinh cá nhân

Với những vật dụng phù hợp và sắp xếp vừa với tầm với của trẻ, trẻ có thể tự làm vệ sinh cá nhân được. Trên một cái giá kệ thấp, để một chiếc lược, một chiếc bàn chải và nếu có thể thì thêm một cái giỏ nhỏ đựng kẹp và bờm tóc. Phía bên trên của cái giá, chúng ta gắn một cái gương.

Cũng trên cái giá đó, hãy để một chiếc cốc cùng với kem và bàn chải đánh răng. Ở đây, sự hợp tác là rất quan trọng: Trẻ cầm bàn chải và chúng ta sẽ bóp nhẹ để lấy kem đánh răng, sau đó lần lượt thay nhau đánh răng. Chúng ta để cho trẻ làm trước, sau đó, khi đến lượt mình, chúng ta nhẹ nhàng đặt tay lên tay của trẻ để hướng dẫn. Sau đó lại để đến lượt trẻ - nếu trẻ tỏ ra muốn làm.

Nếu trẻ từ chối hợp tác, chúng ta có thể chuẩn bị cho trẻ một cái đồng hồ cát để tính thời gian (sự chú ý của trẻ sẽ bị chuyển hướng) hoặc một bài đồng dao nhỏ hát trong khi đánh răng để khuyến khích trẻ.

9

Đánh giày

Khi chúng ta trang bị cho trẻ các phương tiện để chăm sóc đồ dùng của mình, trẻ sẽ sung sướng vì có được sự tin tưởng của chúng ta. Thỉnh thoảng chúng ta có thể đề nghị trẻ lau sạch đôi giày của trẻ. Để làm được việc này, cần phải chuẩn bị nhiều thứ cần thiết: một tờ báo để trải trên bàn, một chiếc bàn chải, một cái giẻ lau sạch và khô, một hộp xi nhỏ không màu.

Chúng ta sẽ hướng dẫn trẻ cách đặt một bàn tay vào trong chiếc giày, tay còn lại chải giày để loại bỏ vết bẩn như thế nào. Sau đó, chúng ta dùng giẻ lau bôi xi lên, để cho chiếc giày đó khô trong khi trẻ thực hiện với chiếc giày thứ hai. Sau đó, chúng ta chỉ cho trẻ cách dùng giẻ lau để đánh bóng giày. Có thể trẻ muốn tiếp tục làm việc đó với những chiếc giày khác. Vậy là trẻ học được cách chăm sóc đồ dùng cá nhân của mình, hoặc cả của những người khác nữa.

10

Bài học về sự sạch sẽ

Đây là một công đoạn đòi hỏi phải có sự chú ý của bố mẹ và chuẩn bị sẵn các điều kiện cần thiết, đồng thời là sự hợp tác to lớn đầu tiên giữa trẻ và người lớn.

Ngay khi trẻ có thể đứng được, chúng ta sẽ thay bím cho trẻ trong tư thế này. Như vậy, trẻ có thể tham gia vào việc thay bím: cởi bím ra, bỏ bím đi, mặc một cái bím sạch vào.

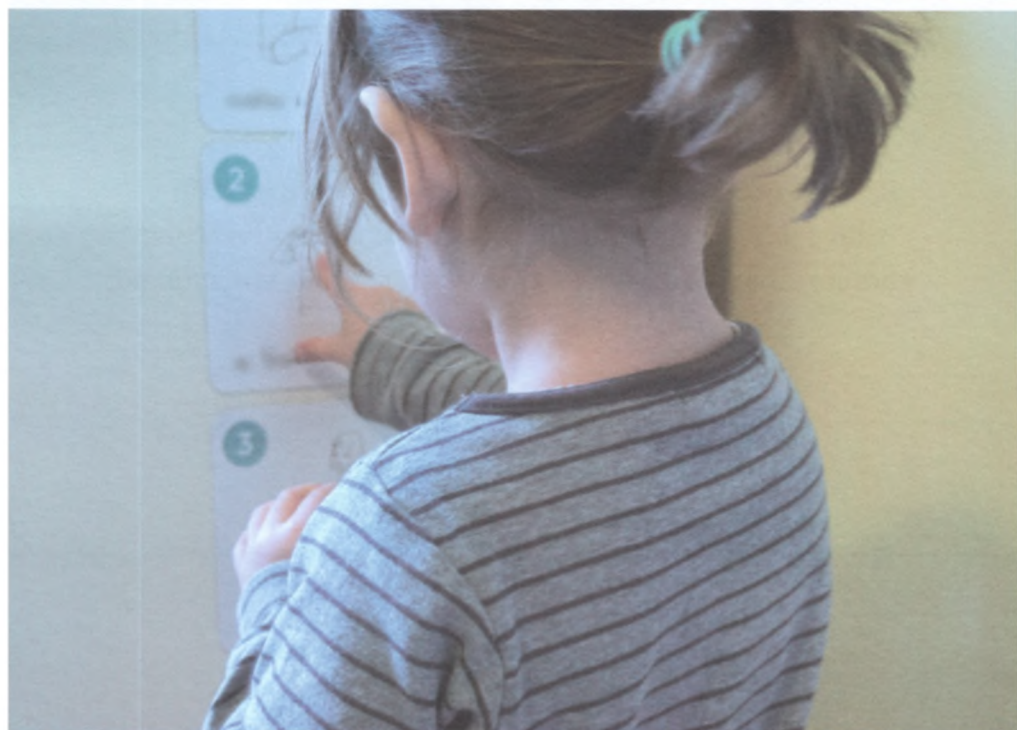
Cần phải chú ý tới những dấu hiệu chứng tỏ trẻ đã sẵn sàng khởi động cho bài học này, bởi vì trẻ rất cần sự ủng hộ và kiên trì của chúng ta. Giai đoạn nhạy cảm này nằm trong độ tuổi khoảng mười hai đến mười tám tháng. Nếu chúng ta để nó trôi qua mất, việc học cách sử dụng các đồ dùng vệ sinh sẽ trở nên khó hơn.

Khi bài học này bắt đầu, trong nhà vệ sinh hoặc phòng tắm, chúng ta chuẩn bị một góc để chơi với một cái xô, một cái giỏ bên trong đựng vài quyển sách, giấy vệ

sinh, một cái quần lót sạch. Sau đó, chúng ta thường xuyên đề nghị trẻ đi đến chỗ cái xô để tạo lập các điểm mốc và thói quen đi vệ sinh trước các bữa ăn, trước khi nghỉ trưa, trước khi đi ngủ, trước khi ra khỏi nhà. Trong quá trình quan sát trẻ, chúng ta sẽ biết rõ hơn thời điểm nào phù hợp cho trẻ làm việc đó và chúng ta sẽ nhắm vào đúng thời điểm đó thường xuyên hơn.

Như vậy, trẻ sẽ thiết lập được mối liên hệ giữa cảm giác và kết quả trong xô. Trẻ sẽ nhanh chóng đòi chúng ta không đóng bím nữa hay đòi đi ngồi xô. Trẻ cũng sẽ hiểu được rằng cần phải dừng một hoạt động nào đó để đi vệ sinh.

Khi bài học đã bắt đầu, chúng ta phải có mặt ở đó và thật kiên trì. Nếu như bài học được thực hiện trong thời kỳ nhạy cảm, trẻ sẽ nhanh chóng biết giữ sạch sẽ cả ngày và tự giác đi vệ sinh.

11

Để không bị quên

Trẻ cần sự hiện diện và kiên trì của chúng ta. Trẻ có thể làm được rất nhiều việc, nhưng cũng dễ dàng quên đi một số việc đã làm, trẻ bị cuốn hút vào việc khác hoặc trẻ từ chối làm những việc đó để khẳng định quyết tâm của mình.

Việc xây dựng thói quen là cách thức tuyệt vời để giúp trẻ trong cuộc sống hàng ngày. Khi đã trở thành một phần cuộc sống hàng ngày của trẻ, những công việc đó sẽ dễ dàng được trẻ chấp nhận và chúng ta ít phải thuyết phục trẻ làm hơn. Mặc dù vậy, trẻ vẫn cần được nhắc nhở chút xíu, sự nhắc nhở đó có thể được thể hiện bằng hình ảnh. Đối với những thói quen buổi tối, chẳng hạn vào khoảng thời gian trước khi đi ngủ, chúng ta có thể chuẩn bị một loạt hình ảnh, dán trong phòng tắm: 1 - Đánh răng. 2 - Đi vệ sinh. 3 - Rửa tay và rửa mặt... Điều đó giúp chúng ta không phải theo sát để nhắc nhở trẻ những việc mà trẻ phải làm. Trẻ sẽ thích thú với sự trợ giúp của những hình ảnh đó.

Chăm sóc môi trường sống

Khi tạo cho trẻ cơ hội tham gia vào cuộc sống thường nhật, trẻ sẽ học cách chăm sóc môi trường trong nhà.

Chương này cho chúng ta ý tưởng về các hoạt động, nhưng bạn cũng có thể dễ dàng sáng tạo ra những hoạt động khác. Điều quan trọng trong những hoạt động này là sự hợp tác, nó sẽ dần dần giúp trẻ tự làm được.

12

Lau kính

Lau kính là một hoạt động mà trẻ em rất thích. Phải tìm một ô kính vừa với chiều cao của trẻ, một cái bình xịt phù hợp với đôi bàn tay bé nhỏ của trẻ và một giỏ giẻ lau.

Chúng ta sẽ hướng dẫn trẻ cách xịt nước, sau đó làm thế nào để lau kính. Lúc đầu, trẻ có thể sẽ xịt nhiều nước mà lại không cố gắng lau kính, nhưng các bạn đừng quên rằng việc dạy trẻ đòi hỏi cần thời gian và sự kiên nhẫn.

Đừng e ngại chỉ dẫn cho trẻ những động tác phải làm đi làm lại nhiều lần, hoặc phải cùng trẻ thực hiện những hành động đó. Nếu trẻ không biết lau nước, hãy ở cạnh trẻ để lau. Dần dần, hành động đó sẽ trở nên bớt lộn xộn và các động tác của trẻ sẽ được thực hiện ngày một chính xác hơn. Càng thao tác nhiều lần, trẻ sẽ càng thấy rõ các chi tiết (nước còn lại trên những ô kính hay đang chảy ở dưới đất).

Hoạt động này sẽ giúp trẻ thực hiện được những động tác phong phú hơn và vận động cả cơ thể.

13

Di chuyển miếng mút

Khi trẻ sử dụng nước, các sự cố sẽ thường xuyên xảy ra. Chúng ta có thể cho trẻ một miếng mút và chỉ cho trẻ thấy rằng, trẻ cũng có thể tự thấm khô nước đã làm đổ. Trẻ sẽ cảm thấy hài lòng vì được mọi người đề nghị làm việc đó.

Sau này, chúng ta sẽ cho trẻ sử dụng một cái chậu nhỏ cùng một miếng mút và một cái giẻ lau. Trẻ có thể sử dụng chúng để lau rửa cái gì đó khi trẻ muốn hoặc đơn giản chỉ là để vui chơi. Chúng ta hướng dẫn trẻ cách làm thế nào để di chuyển được miếng mút, cách vắt nước từ miếng mút vào chậu, sau đó là làm cách nào để lau khô được mặt bàn bằng chiếc giẻ lau.

Chú ý không bắt buộc trẻ phải lau rửa! Chúng ta chỉ đơn giản là đáp ứng theo nhu cầu của trẻ và cho phép trẻ được tự chăm sóc bản thân và môi trường xung quanh. Nếu cảm thấy không chịu một chút sức ép nào từ phía người lớn, trẻ sẽ cảm thấy vui sướng khi làm việc đó.

14

Lau bàn

Lau bàn là một hoạt động mà trong đó toàn bộ cơ thể trẻ đều được vận động: trẻ sẽ thực hiện những động tác phong phú hơn và chính xác hơn.

Chúng ta sẽ chuẩn bị những đồ dùng cần thiết: một cái chậu với một chút nước, một miếng mút và một cái giẻ lau. Nếu đủ khả năng, trẻ sẽ có thể dùng một cái bình để tự đổ nước vào chậu. Chúng ta sẽ nhúng ướt miếng mút, vắt nước vào chậu rồi di chuyển miếng mút trên mặt bàn, chú ý lau toàn bộ mặt bàn, cạnh bàn, góc bàn... Sự chăm chú và tỉ mỉ mà chúng ta thể hiện khi lau mọi góc cạnh của bàn sẽ được trẻ học theo. Khi bàn đã sạch, chúng ta dùng giẻ lau khô và đề nghị trẻ lau một cái bàn khác sau khi đã làm mẫu.

Cuối cùng, chúng ta giúp trẻ cất dọn dụng cụ. Sau đó, trẻ sẽ có thể tự mình làm việc này, bởi vì trẻ đã biết tất cả các công đoạn.

15

Quét bụi

Trẻ sẽ thấy sung sướng khi được cùng chúng ta đi khắp nơi với một cái chổi lông để quét bụi, trong khi chúng ta lau rửa, dọn dẹp và hút bụi.

Trước tiên, chúng ta hãy chỉ cho trẻ cách sử dụng chổi lông, đồng thời lưu ý trẻ rằng, trên bề mặt của đồ dùng trong nhà phủ một lớp bụi - chỉ cần quét một ngón tay lên trên là nhận ra điều đó!

Chúng ta hãy chú ý dịch chuyển các đồ vật để quét sạch bụi ở phía dưới chứ không phải chỉ quét xung quanh. Động tác của chúng ta càng chính xác, trẻ sẽ càng quan tâm tới hoạt động và muốn làm theo chúng ta. Dọn dẹp nhà cửa không hẳn là một công việc nặng nhọc, đó có thể là một thú vui để chia sẻ. Như vậy trẻ hiểu được rằng, việc bảo vệ, giữ cho môi trường sạch sẽ và ngăn nắp thật là thú vị.

16

Cất dọn tất

Trẻ cần hiểu về vị trí và vai trò của mỗi đồ vật khi khám phá thế giới. Do đó, chúng ta có thể cho trẻ tham dự vào công việc dọn dẹp của chúng ta. Ví dụ, khi chúng ta gấp quần áo, trẻ có thể nhặt riêng những đôi tất ra. Chọn lọc là một hoạt động khiến trẻ em rất thích thú, bởi vì nó đáp ứng được nhu cầu về tính ngăn nắp và khả năng phân loại của trẻ.

Chúng ta chỉ cho trẻ thấy rằng tất sẽ đi theo cặp và đề nghị trẻ xếp lại thành từng đôi. Sau đó, chúng ta để trẻ tự làm việc đó, trừ khi trẻ yêu cầu chúng ta giúp đỡ.

Trẻ sẽ gặp khó khăn khi thực hiện các hoạt động mà không có sự trợ giúp của người lớn cho tới khi được ba tuổi. Dần dần, trẻ tách khỏi chúng ta và hoàn thành các việc một cách bình tĩnh nếu trẻ biết rằng có thể trông cậy vào sự hiện diện và giúp đỡ của chúng ta.

Khi việc chọn lựa đã kết thúc, trẻ có thể cất dọn đồ vào vị trí của mình. Trẻ em rất thích cất dọn đồ dùng của mình như vậy. Nguyên tắc “Mỗi vật đều có vị trí của chúng” có tầm quan trọng cốt yếu đối với trẻ.

17

Phân loại đồ dùng ăn uống

Cất dọn và phân loại là những hoạt động sở trường của trẻ trong giai đoạn nhạy cảm về tính ngăn nắp. Tính ngăn nắp này là một công đoạn quan trọng trong sự hình thành và phát triển của trẻ. Làm những công việc nhỏ này đối với trẻ thật đơn giản và khá dễ dàng.

Khi chúng ta lấy đồ từ trong máy rửa bát ra chẳng hạn, trẻ có thể phân loại chúng. Điều này rất thú vị đối với một đứa trẻ hai tuổi, trẻ sẽ dành thời gian để quan sát các đồ dùng, tìm vị trí của chúng, cất dọn tất cả theo cùng một chiều.

Nếu như lúc đầu trẻ bị nhầm lẫn, chúng ta không nên làm lại giúp trẻ vì trẻ sẽ nhanh chóng nhận ra sự nhầm lẫn của mình và điều chỉnh lại. Việc phân loại sẽ trở nên chính xác hơn. Nếu cắt ngang hoạt động của trẻ, chúng ta có nguy cơ phá vỡ sự hào hứng đó và tạo cho trẻ cảm giác thất bại. Trẻ làm việc vì hứng thú, những lưu ý của chúng ta sẽ khiến trẻ mất tập trung và hướng sự chú ý của trẻ về phía chúng ta.

18

Chăm sóc cây

Dù trẻ còn rất nhỏ cũng có thể học cách chăm sóc vật nuôi hay cây trồng. Chăm sóc cây là một bước khởi đầu tốt. Chúng ta chọn một cái cây dễ sống, giao nó cho trẻ cùng với những dụng cụ cần thiết: một bình tưới nhỏ, một miếng mút để lau nước khi nước tràn ra, một bình xịt và một quả cầu bằng bông.

Nếu cây của trẻ được đặt cạnh các cây của chúng ta, trẻ sẽ chăm sóc nó vào cùng thời gian với chúng ta. Hãy chỉ cho trẻ cách tưới nước, dùng miếng mút để lau những giọt nước tràn ra và thỉnh thoảng xịt nước vào lá cây như thế nào. Vào một ngày khác, hãy dạy cho trẻ cách làm sạch bụi trên lá cây bằng quả cầu bông. Chúng ta làm tất cả những việc đó cùng trẻ để chỉ cho trẻ những động tác tỉ mỉ và cẩn thận mà trẻ cần thực hiện. Nếu như lá hoặc hoa trên cây đã bị khô, hãy chỉ cho trẻ cách ngắt bỏ chúng.

19

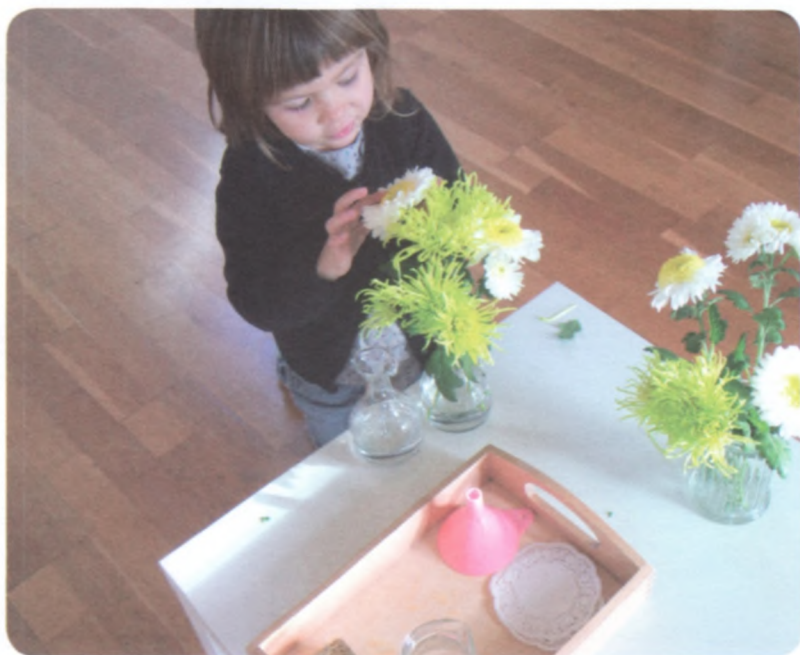
Cắm hoa

Trẻ sẽ rất sung sướng khi được tham gia vào việc tạo ra một môi trường dễ chịu, nơi mà trẻ cảm thấy thoải mái.

Đối với hoạt động này, hãy chuẩn bị hai cái bình để cắm hoa, những cành hoa đã được cắt vừa tầm để cắm, một bình nhỏ để đựng nước, một cái phễu, một miếng mút và những miếng lót để đặt bình hoa lên. Vì trẻ rất nhạy cảm với ngôn ngữ, chúng ta hãy dành thời gian để giới thiệu cho trẻ các đồ vật cũng như tên của các loài hoa.

Lần đầu tiên, chúng ta lấy cái phễu và rót nước vào bình cắm hoa thứ nhất, sau đó, chọn một bông hoa và nhẹ nhàng cắm vào, rồi tới bông thứ hai và cứ tiếp tục

như thế. Chúng ta chỉ cho trẻ thấy việc chúng ta điều chỉnh khoảng cách giữa các bông hoa. Sau đó, chúng ta trải một miếng lót, đặt lọ hoa ở một chỗ nào đó trong nhà rồi bảo trẻ cắm lọ hoa của riêng mình và đặt chúng ở nơi mà trẻ muốn. Trẻ sẽ rất tự hào thể hiện khả năng của mình! Hoạt động này nâng cao khả năng sáng tạo, quan sát và hoạt động đôi tay của trẻ.

20

Giặt quần áo

Rất nhiều hoạt động trong cuộc sống thực tế cần đến giẻ lau. Khi giở dụng cụ lau bẩn đã đầy, đó là lúc phải đi giặt! Cần có hai cái chậu, xà phòng, một cái bàn chải, một chiếc tạp dề và một bồn rửa mà bé có thể sử dụng được. Chúng ta cho nước vào cái chậu thứ nhất.

Trẻ sẽ ngâm những chiếc giẻ lau của mình vào đó. Chúng ta sẽ hướng dẫn trẻ cách giặt những chiếc giẻ lau đó bằng cách trải giẻ lau lên mép bồn rửa, vò xà phòng, sau đó dùng bàn chải chà lên. Rồi chúng ta cho chiếc giẻ lau vào trong cái chậu thứ hai.

Sau đó đến lượt trẻ tự giặt. Khi trẻ giặt xong sẽ đổ chậu nước vào trong bồn rửa và lấy nước sạch vào chậu để giữ giẻ lau. Chúng ta chỉ cho trẻ cách khuấy nhẹ, sau đó là vắt kiệt nước. Nếu có đồ dùng trong tay, trẻ có thể thực hiện hoạt động này ngay khi trẻ muốn và tìm thấy trong đó niềm hứng thú thực sự.

21

Phơi đồ

Trẻ cần được rèn luyện khả năng vận động khéo léo bằng cách bắt chước chúng ta làm với những đồ vật thực.

Hãy chọn những chiếc kẹp quần áo dễ mở và giăng một dây phơi vừa với chiều cao của trẻ. Chúng ta cho những thứ mà trẻ có thể treo lên được vào trong một cái chậu: tất, quần lót, khăn tay,... Khi làm việc cùng chúng ta, trẻ sẽ có cảm giác mình đang hoàn thành một nhiệm vụ quan trọng. Hoạt động này cũng có thể được giao cho trẻ sau khi giặt giẻ lau!

Để bắt đầu bài học này, chúng ta có thể giao cho trẻ một cái chậu với những chiếc kẹp để trẻ tập mắc chúng lên trên dây. Thời gian đầu, trẻ sẽ thích quan sát chúng ta làm. Vậy nên chúng ta hãy dành thời gian để thực hiện nhiều lần những động tác đó.

22

Hành động chính xác

Để có thể bắt chước chúng ta, trẻ cần được quan sát. Mà phần lớn thời gian chúng ta lại hành động nhanh và những hành động đó đối với trẻ có vẻ không mạch lạc, vì chúng ta làm nhiều việc cùng một lúc. Tất cả những điều đó khiến cho việc học theo của trẻ trở nên khó khăn khi trẻ tìm cách thể hiện lại những hành động của chúng ta.

Hãy nghĩ tới việc thực hiện chính xác, chậm lại và phân tích từng công đoạn. Thực hiện mọi việc theo cùng một cách và đúng một trình tự sẽ giúp trẻ bắt chước được chúng ta. Để làm được điều đó, chúng ta hãy nghĩ tới việc dành thời gian phân tích các công đoạn một cách có phương pháp.

Việc đặt mình theo tốc độ của trẻ yêu cầu phải tập trung đôi chút, nhưng điều đó giúp chúng ta giống như trẻ vào thời điểm hiện tại vậy.

23

Tính ngăn nắp

Maria Montessori cho rằng, trẻ em cần phải có tính ngăn nắp trong quá trình phát triển. Một ngôi nhà bừa bộn, quá nhiều đồ đạc, quá nhiều thứ kích thích khiến bọn trẻ bồn chồn và thất vọng trong nỗ lực định nghĩa môi trường của mình.

Khi quan sát các trò chơi của trẻ, chúng ta sẽ thấy trẻ thể hiện khá rõ tính cách này: Trẻ xếp những khối lập phương theo màu sắc, xếp những chiếc ô tô nhỏ thành hàng dọc, tỏ ra phản đối nếu chúng ta mặc cho trẻ chiếc áo phông chui đầu của bố hay khi chúng ta thay đổi một từ trong câu chuyện.

Trẻ có một nhu cầu mạnh mẽ được sắp xếp lại trật tự ở nơi mà theo logic của trẻ là không có trật tự. Tất nhiên, không phải vì thế mà trẻ không thể dọn dẹp được! Để nuôi dưỡng nhu cầu này của trẻ, chúng ta phải dành sự chú ý đặc biệt cho môi trường của trẻ:

Phân loại đồ chơi, xếp chúng lên trên những cái giá vừa với chiều cao của trẻ, mỗi đồ vật một vị trí, thiết lập những thói quen hàng ngày, làm các việc cùng trẻ luôn theo cùng một trình tự và sử dụng các từ ngữ chính xác.

Khái niệm về tính ngăn nắp được đưa ra trong khoảng thời gian trẻ từ sơ sinh tới hai tuổi, sau đó điều này sẽ dần được trau dồi. Xuất phát từ việc quan sát mọi thứ ngăn nắp ở xung quanh, trẻ sẽ xây dựng được cho mình thói quen ngăn nắp.

Trong phòng bếp

Phòng bếp là một thiên đường đối với các giác quan của trẻ: sờ, nếm và làm việc bằng tay. Ở đây, bạn và con bạn có thể cùng làm được vô số việc khác nhau.

Trẻ muốn bắt chước chúng ta và muốn tự thực hiện, nhưng lại cần chúng ta bên cạnh để giúp đỡ, hỗ trợ khi cần thiết. Trong phòng bếp, trẻ sẽ thấy sung sướng khi được làm việc bên cạnh chúng ta.

24

Sắp xếp phòng bếp

Phòng bếp là nơi rất tốt để cất dụng cụ của trẻ. Nếu có thể, hãy kê một chiếc bàn nhỏ để trẻ có thể thực hiện các hoạt động hay ăn uống. Nếu phòng bếp quá nhỏ, cần phải chuẩn bị một lối đi vào khu vực nấu nướng với bậc lên xuống đủ rộng. Hãy xếp tất cả những đồ dùng cần thiết ra bàn ăn và đồ ăn cho bữa phụ trong tủ hộc tường hay trên một cái giá vừa với chiều cao của trẻ. Cũng trong tủ hộc tường ấy, hãy cất những dụng cụ nhà bếp mà trẻ có thể sử dụng để nấu nướng cùng chúng ta. Bộ đồ vẽ cũng có thể được cất trong phòng bếp. Trong một tủ hộc tường khác, trẻ có thể tìm thấy dụng cụ để dọn dẹp: giẻ lau, miếng mút, chậu, giẻ lau nhà nhỏ, chổi con, xẻng hót rác và một bình xịt,... Cuối cùng, hãy thu xếp một lối đi tới chỗ bồn rửa bát và thùng rác để giúp trẻ thể hiện tính tự lập.

25

Đón bàn ăn

Nếu có thể, bạn nên kê một chiếc bàn nhỏ để trẻ có thể dễ dàng bày bát đĩa của mình và cả của anh chị em lên đó. Hoạt động này sẽ giúp cho các động tác và sự phối hợp của trẻ trở nên chính xác, đồng thời phát triển khả năng ứng xử xã hội khi tham gia vào cuộc sống gia đình.

Để bắt đầu, chúng ta hãy chuẩn bị những bộ khăn trải bàn bằng vải, trên đó, chúng ta dùng bút vẽ đường viền của các đồ vật: thìa, bát và cốc. Được chỉ dẫn như vậy, trẻ sẽ nhận ra những thứ mà mình sẽ phải lấy từ trong tủ hộc tường và vị trí của chúng trên bàn ăn.

Trong tủ hộc tường vừa với tầm tay của trẻ, bạn hãy xếp tất cả những dụng cụ nhà bếp cần thiết: khăn trải bàn ăn, thìa, bát và cốc. Khi đã thực hiện công việc này một cách dễ dàng, trẻ có thể sắp được bàn ăn cho người lớn. Trẻ cũng có thể lấy muối, hạt tiêu hay một bình nước giúp cha mẹ.

26

Chuẩn bị một bữa phụ

Trong phòng bếp, để một bữa ăn nhẹ hoặc bữa ăn phụ của buổi sáng trên giá dành cho trẻ như: một hộp quả khô, quả tươi cùng những đồ dùng cần thiết để cắt gọt, một hộp bánh gạo, một cái thớt nhỏ bằng gỗ cùng một lát bánh mì và một con dao phết,...

Tất nhiên là chúng ta sẽ lập ra những quy tắc sử dụng và trẻ sẽ phải xin phép trước khi sử dụng. Như vậy, trẻ có thể chọn đồ ăn, tự phục vụ và ngồi vào chiếc bàn ăn nhỏ của mình mà không cần đến sự giúp đỡ của chúng ta.

27

Tự phục vụ đồ uống

Trẻ có thói quen tự ăn sẽ nhanh chóng muốn được uống bằng cốc. Chúng ta có thể hỗ trợ trẻ rèn thói quen này từ rất sớm, đồng thời cho trẻ dùng một cái cốc và một cái bình thủy tinh nhỏ. Lúc đầu, chúng ta rót nước cho trẻ uống và trẻ quan sát các động tác của chúng ta. Rồi đến một ngày - ngay từ lúc một tuổi - trẻ đã thể hiện mong muốn được tự mình thử làm việc đó.

Cha mẹ cần trang bị cho mình tính kiên nhẫn và tạo cơ hội cho trẻ làm việc đó. Chúng ta có thể ở cạnh giúp trẻ rót nước, nhưng cũng phải để trẻ thử và quan sát kết quả những động tác của trẻ.

Chúng ta có thể trải một cái khăn xấp trên mặt bàn và để trẻ thử với một ít nước. Nếu trẻ thấy thích thú với việc luyện tập, các động tác của trẻ sẽ nhanh chóng trở nên chính xác và chắc chắn.

Trẻ sẽ lấy làm sung sướng khi được luyện tập, có cảm giác được tôn trọng và lắng nghe trong quá trình tự lập của mình.

28

Cắt gọt

Trẻ có khả năng làm được rất nhiều việc sớm hơn chúng ta tưởng. Ví dụ, trẻ có thể cắt được nếu như ta cung cấp dụng cụ phù hợp.

Để bắt đầu, hãy cho trẻ một con dao cắt rau củ có lưỡi lượn sóng, hai bàn tay trẻ đặt ngay gần phía mặt trên không sắc của dao, như vậy sẽ ít nguy hiểm. Khi chúng ta chỉ cho trẻ cách sử dụng con dao đó, động tác của chúng ta phải truyền đạt được cho trẻ khái niệm về sự nguy hiểm và cần phải sử dụng dụng cụ này một cách cẩn thận.

Sau đó, trẻ sẽ có thể dùng con dao có lưỡi hình răng cưa, mũi tròn để cắt một quả chuối chẳng hạn. Một tay giữ cán dao trong khi tay còn lại đặt lên phần cạnh không sắc và phẳng của lưỡi dao.

Trong quá trình thực hiện những động tác này, phải chắc chắn rằng hướng của các công đoạn là từ trái qua

phải, giống như hướng đọc và viết. Ví dụ, khi chúng ta đưa cho trẻ một vài đoạn bí ngòi để cắt, chúng ta đặt những đoạn bí ngòi đó ở phía bên trái, thớt và dao ở giữa, đĩa đựng những miếng bí cắt được ở bên phải.

Trong quá trình thực hiện các hoạt động nấu nướng, hãy khuyến khích trẻ làm từ đầu đến cuối: cắt hết một quả, bỏ vỏ vào thùng rác, rửa và cất dụng cụ đi. Sau đó, trẻ có thể ngồi xuống và thưởng thức. Một chuỗi hoạt động này sẽ củng cố sự bền bỉ, tính kiên trì và ý chí của trẻ. Cho dù lúc bắt đầu hơi khó khăn, trẻ vẫn sẽ vui sướng khi được tự làm việc.

Để đa dạng các hoạt động, chúng ta cũng có thể cho trẻ dùng dụng cụ gọt táo hay một con dao nạo vỏ. Và ngay khi trẻ biết tự sử dụng dao, trẻ có thể cắt gọt đồ ăn khi có mặt của chúng ta, luôn luôn dưới sự giám sát của chúng ta. Trẻ sẽ hài lòng khi được tham gia vào việc chuẩn bị các bữa ăn và tỏ ra mình thực sự có ích.

29

Phết bánh mì

Vào bữa sáng, trẻ có thể dễ dàng phết một lát bánh mì với món mứt được chuẩn bị sẵn. Chúng ta phải có niềm tin ở trẻ, để trẻ được luyện tập và dành thêm một chút thời gian cho bữa sáng khi trẻ thể hiện mong muốn được phết bánh mì.

Như thường lệ, việc lựa chọn đồ dùng nhà bếp rất quan trọng: cần phải có một con dao nhỏ để phết bơ. Đối với bữa phụ buổi sáng, trẻ cũng có thể phết pho-mát tươi hay mứt.

Trẻ tự phết bánh mì là một bước tiến gần hơn tới tính tự lập.

30

Rửa bát

Chúng ta chỉ cần thu xếp một chút để một đứa trẻ hai tuổi có thể rửa bát được - việc mà trẻ sẽ rất thích làm! Chúng ta nên chuẩn bị một cái chậu rửa đôi. Nếu không có, phải chuẩn bị thêm một cái chậu để tráng bát.

Để bắt đầu, hãy yêu cầu trẻ mặc tạp dề của mình vào.

Chúng ta hãy lấy nước vào chậu thứ nhất (với một chút nước rửa bát), và vào chậu thứ hai để tráng. Bát đĩa để rửa đặt ở bên trái của chậu rửa. Trẻ lấy một cái bát, nhúng vào nước, dùng miếng mút để rửa, tráng bằng nước sạch và để lên cạnh chậu rửa bát. Khi làm xong, trẻ có thể đổ nước đi và dùng mút cọ xung quanh chậu rửa.

Sau đó, trẻ có thể dùng khăn lau khô bát đĩa và cất chúng đi. Lúc đầu, việc lau bát đĩa không phải là đơn giản, chúng ta hãy chuẩn bị cho trẻ một cái khăn lau

đặc biệt bằng cách dùng bút dạ vẽ một vòng tròn ở giữa. Trẻ trải khăn lau ra, đặt đồ phải lau lên và lau từ ngoài vào trong bằng cách gấp mép khăn lau lại. Để kết thúc, trẻ sẽ cất dọn bát đĩa và sau đó là tạp dề. Khởi đầu bằng việc mở tạp dề ra và kết thúc bằng việc cất tạp dề đi đánh dấu rõ ràng sự bắt đầu và kết thúc hoạt động, giúp trẻ tiến hành được trọn vẹn hoạt động.

31

Nấu ăn cùng con

Nấu ăn là một khoảng thời gian dễ chịu để sẻ chia và truyền đạt. Trẻ tham gia vào cuộc sống gia đình và học cách sử dụng một số đồ dùng nhà bếp. Trẻ rèn luyện chức năng vận động, khám phá các thành phần, mùi vị và học được những từ vựng cụ thể. Trẻ cũng nhận thức được khái niệm về sự kết hợp: Cho thành phần này trước một thành phần khác.

Trẻ có thể bắt đầu bằng việc thực hiện những hoạt động rất đơn giản: Cho rau đã cắt lên một cái đĩa, rửa khoai tây, cắt chân nấm. Dần dần, trẻ sẽ tham gia vào nhiều công việc hơn. Nếu như chúng ta chuẩn bị cho trẻ tất cả nguyên vật liệu, trẻ có thể nhanh chóng thực hiện được một món ăn gần như một mình. Cũng như đối với tất cả các hoạt động của cuộc sống thực tế, chủ yếu là phải nghĩ kỹ và chuẩn bị cẩn thận trước khi cho trẻ làm việc đó.

32

Làm bánh mì

Làm bánh mì là một hoạt động thú vị, bởi vì đó là hoạt động thường nhật - hoặc gần như là vậy. Công việc đó sẽ nhanh chóng được đưa vào thói quen của trẻ và trở thành một điểm mốc. Việc lặp đi lặp lại hoạt động này rất quan trọng, nó giúp cho các động tác của trẻ trở nên tinh tế, cho phép trẻ phân tích các bước khác nhau và nhận thức được một cách chi tiết hơn.

Trước hết, hãy chuẩn bị tất cả các nguyên vật liệu: Một cái bát trong đó có men tươi hoặc bột men, nước ấm, một chén muối nhỏ, một bát bột và một cái đĩa nhỏ có dầu ăn.

Sau đó chúng ta hướng dẫn trẻ cách làm.

Đầu tiên, chúng ta đổ nước vào bát đựng bột men rồi khuấy đều. Sau đó, cần phải tạo một cái hố trong bát bột, đổ hỗn hợp vừa khuấy vào, thêm muối và trộn đều bằng một chiếc thìa gỗ, rồi nhào bột. Để bột không

dính vào các ngón tay, chúng ta bôi dầu ăn lên hai bàn tay. Nhào bột là một công việc khó đối với trẻ, nhưng trẻ rất thích bài luyện tập thể lực và thao tác tay này.

Sau đó, chúng ta tạo thành một cục bột tròn. Với sự trợ giúp của một con dao, trẻ có thể chia bột thành nhiều phần nhỏ. Chúng ta không cố giúp trẻ nặn thành những chiếc bánh mì đẹp giống hệt nhau. Đó là công việc của trẻ và chỉnh sửa công việc đó sẽ truyền đến trẻ một thông điệp tiêu cực.

Sau đó, cần phải để bột nở ra, việc chờ đợi hơi lâu, nhưng trẻ lại rất thích. Cuối cùng thì chúng ta nướng bánh mì!

Khi có những hoạt động mất nhiều thời gian như thế này thì quan trọng là chúng ta ủng hộ trẻ tới cùng. Bằng cách hướng dẫn để trẻ hoàn thành công việc, chúng ta đã giúp trẻ kiên trì, có niềm tin và tính tự lập.

Các hoạt động bằng cốc, khay, bát

Trẻ vốn thích thực hiện các hoạt động hoàn chỉnh, cho dù những hoạt động đó không phục vụ một mục đích trực tiếp. Một hoạt động có khởi đầu và có kết thúc giúp trẻ tập trung tư tưởng và phát triển tính kiên nhẫn và sự bền bỉ.

Và đây là một vài ý tưởng về hoạt động dành cho trẻ thực hiện, bắt đầu từ mười tám tháng tuổi.

33

Trút sang bình khác

Ngay từ mười lăm tháng tuổi, trẻ đã bắt đầu muốn trút, đổ, dốc ra, đổ vào... Trẻ có thể làm những việc đó với nước trong bồn tắm nếu chúng ta cho trẻ những đồ chứa khác nhau.

Trẻ cũng thích luyện khả năng chính xác và tập động tác trút đổ ngoài những lúc chơi.

Để bắt đầu, hãy cho trẻ đổ những hạt to - hạt đậu đỏ hay hạt đậu tằm. Chuẩn bị cho trẻ hai cái bát và hạt, trẻ có thể đổ từ bát này sang bát kia hoặc dùng tay để chuyển chúng đi. Sau đó, hãy đưa thêm những chiếc thìa to, xúc hạt bằng thìa đòi hỏi trẻ hành động chính xác và tập trung hơn.

Khi trẻ đã dễ dàng thực hiện được những hoạt động này (khoảng hai tuổi rưỡi), hãy cho trẻ hai cái bình giống hệt nhau, nhỏ và nhẹ, để trên một cái khay. Quan trọng là hướng dẫn hoạt động này bằng những động tác chính xác và chậm rãi để trẻ có thể hiểu rõ và tiếp thu được.

Cầm bình một cách khéo léo, đưa lên đúng phía trên của cái bình còn lại và từ từ trút sang để trẻ có thời gian quan sát các hạt đậu đang rơi xuống. Sau đó, làm theo chiều ngược lại, đồng thời đổi tay. Nếu có những hạt đậu rơi xuống khay, hãy dùng ngón cái và ngón trỏ kẹp chúng lên.

Dù rằng lúc đầu trẻ còn hơi vụng về và hoạt động của trẻ còn lộn xộn, nhưng trẻ vẫn muốn bắt chước chúng ta và muốn thực hiện việc đó thật tốt. Việc của chúng ta là phải tin tưởng trẻ và cho trẻ thời gian để tập luyện. Khi trẻ đã xoay xở tốt với các loại hạt, chúng ta có thể đưa cho trẻ một cái bình nhỏ để rót nước và một miếng mút để lau.

Tất cả những hoạt động như rót, trút, đổ... luôn gây hứng thú cho trẻ và chúng ta có thể dễ dàng tưởng tượng ra các dạng hoạt động khác.

34

San nước từ bát này sang bát kia bằng miếng mút

Đối với hoạt động này, hãy để hai cái bát (rộng nhưng không quá cao) và một miếng mút nhỏ trên khay. Đổ một ít nước vào bát bên trái (trẻ có thể tự làm được việc này và trẻ đủ khả năng để làm).

Chúng ta dành thời gian để hướng dẫn trẻ: Nhúng miếng mút vào trong bát, sau đó đưa lên phía trên miệng chiếc bát không và từ từ vắt bằng tay. Chúng ta làm lại động tác này cho tới khi chiếc bát bên trái cạn hết nước. Đến lúc này, chúng ta có thể chỉ cho trẻ thấy rằng cái bát đầu tiên đã trống không: “Con thấy không, trong này không còn nước nữa.”

Sau đó bắt đầu lại theo chiều ngược lại: Chuyển nước từ bát bên phải sang bát bên trái. Khi làm xong, chúng ta có thể chỉ cho trẻ thấy rằng cái bát hoàn toàn không

còn nước. Sau đó, đặt những cái bát ra ngoài khay và thấm những giọt nước. Cuối cùng, chúng ta đặt tất cả lại vị trí ban đầu và đến lượt trẻ thực hiện. Hoạt động này sẽ đặc biệt dạy cho trẻ cách sử dụng một miếng mút. Trẻ hiểu rằng miếng mút không thể thấm thêm nước được nếu chúng ta không vắt kiệt chúng.

35

Vớt những đồ vật nhỏ

Khi đôi tay đã trở nên khéo léo, chúng ta nên tìm những hoạt động giúp trẻ rèn luyện độ chính xác. Ví dụ như vớt những đồ vật nổi trong một bát nước.

Chúng ta bắt đầu với những đồ vật khá to và một cái thìa có lỗ, sau đó, khi trẻ đã kiểm soát tốt các động tác của mình, chúng ta cho trẻ một cái muôi thùng nhỏ.

Lúc này, trẻ sẽ phải thao tác tỉ mỉ hơn.

Chúng ta chuẩn bị tất cả những thứ cần thiết trên một cái khay đặt trên bàn: một bát nước to, những đồ vật nổi trong nước (quả bóng nhựa nhỏ, quả khô), một cái muôi hót bột, một cái bát để đựng những đồ vật vớt được và một miếng mút để lau.

Nhờ có hoạt động này, trẻ biết phối hợp mắt và bàn tay, rèn luyện độ chính xác và tính kiên trì cũng như khả năng tập trung của mình.

Những ý tưởng khác về hoạt động trong cuộc sống thực tế

Rửa rau xà lách

Rửa nấm

Nhặt hoa atiso

Bóc đậu tằm và những hạt đậu nhỏ

Ngắt cuống quả đậu

Làm bánh pizza

Làm bánh kem mút táo

Làm bánh nho sữa chua

Tách hạt ngô để làm bỏng ngô

Làm rau mầm

Tách hạt ô liu

Sử dụng một cái phễu

Sử dụng một cái rá lọc bột

...

Cuộc sống với các giác quan

Maria Montessori miêu tả trẻ giống như một nhà thám hiểm các giác quan. Quả thực, trẻ nhận thức, tiếp thu và hiểu thế giới quanh mình bằng tất cả các giác quan. Chúng ta hãy ý thức điều đó và khuyến khích trẻ giữ cho các giác quan được nhạy bén.

"Các giác quan là những cơ quan "tiếp nhận" hình ảnh
của thế giới bên ngoài, rất cần thiết cho trí tuệ."

Maria Montessori, Phương pháp giáo dục khoa học, tập 1

36

Phân loại và sắp xếp

Bắt đầu từ hai tuổi, trẻ thích các hoạt động phân loại và sắp xếp mà trẻ sẽ làm được với sự tập trung, đáp ứng nhu cầu về tính ngăn nắp mà trẻ đang cảm thấy và theo một logic của riêng trẻ.

Hàng ngày, trẻ có thể tham gia vào các hoạt động phân loại như: cất dọn bát đĩa, phân loại đinh và vít khi chúng bị lẫn lộn, những cái khuy trong hộp kim chỉ...

Chúng ta có thể đề nghị trẻ tham gia loại hoạt động này, nhưng hãy ghi nhớ rằng việc phân loại hay sắp xếp chỉ thực hiện dựa trên một tiêu chí duy nhất tại một thời điểm như: hình dạng, kích thước hay màu sắc...

Để bắt đầu, hãy chọn hoa quả khô hay những cái khay to nhiều hình dạng khác nhau. Chỉ lấy mỗi loại ba quả (ba quả óc chó, ba quả phỉ, ba hạt dẻ) và hãy chỉ cho trẻ phương pháp phân loại bằng cách đặt chúng vào trong những chiếc giỏ hay chiếc cốc nhỏ. Khi việc phân loại kết thúc, chúng ta lưu ý trẻ rằng mỗi giỏ chỉ chứa những đồ vật giống hệt nhau. Sau đó đến lượt trẻ thử làm.

Khi trẻ đã thực hiện được những việc phân loại đầu tiên này, chúng ta cho trẻ phân loại những đồ vật ngày càng giống nhau hơn. Để kết thúc, trẻ có thể nhầm lẫn để thực hiện những bài thực hành này. Khi ấy, trẻ phải nhận ra những đồ vật nhờ việc sờ vào chúng và nhớ vị trí của chúng trong các giỏ.

37

Hộp khay

Chúng ta có thể đưa cho trẻ một hộp to đựng khay và vài cái lọ nhỏ, tất cả nằm trên một cái khay hoặc trên một tấm thảm để không bị rơi ra ngoài. Khi chúng ta giao cho trẻ một học cụ để khám phá giác quan, hãy để cho trẻ làm mà không định hướng những khám phá của trẻ và cũng không can thiệp vào (Khi học cụ đó không cần phải có sự hướng dẫn). Trẻ có thể thò tay vào trong hộp khay, phân loại bằng cách chỉ giữ lại những cái rất nhỏ, màu đỏ hoặc màu xanh. Trẻ sẽ quan sát được ngày một nhiều chi tiết hơn: khay bằng kim loại, khay hình vuông, khay có hai lỗ và khay có bốn lỗ. Trẻ có thể cho vào rồi lại dốc hết số khay trong lọ ra, mở ra rồi lại đậy nắp lại và sử dụng những chiếc lọ đó cho việc phân loại của mình.

Nếu chúng ta để cho trẻ được khám phá theo ý muốn, không bình luận về cái trẻ đang làm, trẻ có thể tập trung và tự mình khám phá được nhiều hơn.

38

Màu sắc

Để bắt đầu phân loại theo màu sắc, chúng ta có thể may ba cái túi nhỏ bằng vải (màu đỏ, màu xanh và màu vàng), trong đó chúng ta cho vào bốn hay năm đồ vật cùng màu với màu túi. Đầu tiên, chúng ta giới thiệu cho trẻ riêng từng túi và những đồ vật chứa trong đó. Sau này, trẻ có thể sử dụng ba cái túi cùng một lúc và thực hiện phân loại theo màu sắc khi cất dọn các đồ vật đi.

Những hoạt động phân loại theo màu sắc khác có thể được tổ chức một cách dễ dàng, với những que nhiều màu sắc mà chúng ta có thể tìm thấy trong các cửa hàng trò chơi sáng tạo.

Chúng ta chuẩn bị những lọ sữa chua bằng thủy tinh bọc giấy màu. Trẻ sẽ phân loại những cái que đó và xếp chúng vào trong các lọ tương ứng.

39

Săn lùng màu sắc

Săn lùng màu sắc là một trò chơi nhỏ mà vui, kích thích trẻ quan sát các màu sắc.

Hoạt động này có thể được thực hiện ngay khi trẻ có hứng thú với màu sắc và có khả năng phân biệt được các màu. Để bắt đầu, hãy chọn một màu, màu đỏ chẳng hạn, và bảo trẻ quan sát: một tờ giấy lớn màu đỏ, một tấm biển nhỏ sơn màu đỏ hay tấm biển màu đỏ của hộp màu đầu tiên*. Chúng ta chỉ cho trẻ màu đỏ và gọi tên: “Đỏ. Đây là màu đỏ.” Bạn sẽ cùng trẻ đặt những vật màu đỏ mà cả hai tìm thấy trong nhà lên trên bàn. Lúc đầu, dù trò chơi khá dễ, trẻ vẫn cần có sự trợ giúp nho nhỏ. Nhưng khi trẻ đã hiểu được nguyên tắc, trẻ sẽ bắt đầu trò chơi một cách dễ dàng. Khi trẻ thấy chán cuộc tìm kiếm này, chúng ta bảo trẻ ngắm bức tranh màu đỏ được tạo thành từ những đồ vật màu đỏ. Đó là cách tuyệt vời để nhận biết một màu sắc trong khi chơi.

Phải tránh tạo ra nhiều bức tranh cùng một lúc để không dẫn đến tình trạng lẫn lộn và giúp trẻ ghi nhớ tốt nhất về màu sắc. Đừng ngại làm nhiều lần hoạt động này với cùng một màu sắc. Việc lặp đi lặp lại luôn luôn là cần thiết đối với việc học tập.

* Hộp màu đầu tiên: Học cụ Montessori được sử dụng trong lớp học ba đến sáu tuổi. Nó bao gồm sáu tấm biển bằng gỗ đặt theo cặp (hai màu đỏ, hai màu xanh, hai màu vàng). Nếu có học cụ này, bạn có thể dùng để tham khảo cho hoạt động này.

40

Nhận biết bằng thị giác

Hoạt động này rất đơn giản và có thể thay đổi tùy theo khả năng của trẻ. Chúng ta chọn một vài đồ vật có hình dáng khá đơn giản và dễ nhận biết trong nhà: một cái búa, một cái thước kẻ, một cái hộp hình tròn, một cái đĩa, một cái đột lỗ hình ngôi sao... Chúng ta đặt những đồ vật đó lên một tờ bìa cứng và kẻ theo đường viền của chúng bằng bút dạ đen, sau đó xếp các đồ vật vào trong một cái giỏ. Trẻ phải nhận biết hình dạng và đặt đồ vật lên trên, sao cho đồ vật phủ kín hoàn toàn hình vẽ.

Để bắt đầu, sẽ dễ dàng hơn cho trẻ nếu như những hình dạng đã hoàn chỉnh được tô thành màu đen.

Đó là một hoạt động có thể được đề xuất tiếp theo với những tấm thẻ động vật hay cây cối kết hợp với bóng của chúng, để khuyến khích trẻ quan sát tỉ mỉ.

41

Bong bóng sắc màu

Đây là một hoạt động khám phá màu sắc khác với những hình tròn được cắt và đựng trong những cái túi nhỏ bằng nhựa màu (đỏ, xanh, vàng).

Chúng ta chỉ cho trẻ thấy rằng trẻ có thể dán chúng lên trên một tấm kính. Để cho những hình tròn đó dính được, cần phải dùng bình xịt phun ẩm tấm kính - một công đoạn mà trẻ rất hào hứng!

Hoạt động rất bắt mắt này sẽ khiến trẻ em ở tất cả mọi độ tuổi đều thích thú. Trẻ sẽ rất thích dán và bóc những hình tròn đó, bởi vì công việc này đòi hỏi sự hoạt động các ngón tay của trẻ. Trẻ thích quan sát ánh sáng chiếu qua đó và tạo thành những ánh phản chiếu sắc màu xinh xắn trên mặt đất.

Trẻ lớn hơn một chút có thể khám phá sự pha trộn màu sắc bằng cách xếp chồng những hình tròn đó lên nhau.

Cùng sáng tạo
các giác quan

42

Túi bí ẩn

Trò chơi nhỏ này nhằm mục đích làm cho xúc giác của trẻ trở nên tinh tế hơn nhờ sử dụng các giác quan nhận diện đồ vật - khả năng nhận biết hình dạng của đồ vật bằng cách sờ nắn.

Để làm được việc này, chúng ta gom sáu đồ vật nhỏ quen thuộc, cho cảm giác rất khác nhau khi sờ nắn: một quả óc chó, một cái vòng đeo tay, một quả thông, một vỏ ốc, một cái thìa nhỏ, tất cả đựng trong một cái túi bằng vải.

Để bắt đầu, chúng ta lấy các đồ vật trong túi ra, từng thứ một, sờ nắn để ghi nhớ hình dạng của chúng. Chúng ta có thể bảo trẻ làm giống như vậy và chắc chắn rằng trẻ có thể nói được tên của các đồ vật đó. Tiếp theo, chúng ta cho lại tất cả đồ vật đó vào trong túi. Sau đó, thò tay vào trong túi, yên lặng sờ nắn một đồ vật và thông báo: “Mẹ đã cảm được quả thông.”

Việc nói tên của đồ vật trước khi đưa nó ra khỏi túi là rất quan trọng. Sau đó đến lượt trẻ thực hiện.

Lúc đầu, trẻ sẽ có thể thử nhìn, sau đó trẻ sẽ ngày càng tin tưởng vào đôi bàn tay đang dần trở nên nhạy cảm hơn của mình.

Hoạt động mang tính giải trí này giúp trẻ trẻ rèn luyện toàn diện các khả năng như: tập trung tư tưởng, những vận động khéo léo, cảm giác của xúc giác và học nói từ vựng.

Các trò chơi khác

Lần này, chúng ta chuẩn bị mỗi đồ vật hai đơn vị (hai quả óc chó, hai quả thông...). Trong túi là số đồ vật thứ nhất và trên thảm là những đồ vật thứ hai. Chúng ta cầm lấy quả óc chó chẳng hạn, chúng ta sờ nắn và thông báo: “Mẹ sẽ đi tìm quả óc chó.” Chúng ta thò tay vào trong túi để tìm quả óc chó rồi bảo trẻ chơi trò đó.

43

Những chiếc gối xúc giác

Chức năng của
các giác quan

Chúng ta may ba đôi gối nhỏ bằng những chất liệu khác nhau (vải bông, len, lụa, da, lông nhân tạo, vải tổ ong, vải thêu nổi...)

Trẻ còn nhỏ sẽ tự do khám phá những chiếc gối đó, bằng tất cả các giác quan: trẻ có thể nhào lộn chúng, nắm lấy chúng, đưa chúng lên trên má, ôm chúng trong tay... Sau đó, chúng ta chỉ cho trẻ thấy rằng, những chiếc gối đó đi theo cặp và ngay khi trẻ có khả năng làm được, với điều kiện là trẻ thích thú hoạt động đó, chúng ta yêu cầu trẻ xếp chúng thành từng đôi một.

Sau này, khi trẻ khoảng hai tuổi rưỡi, chúng ta lại có thể lấy những chiếc gối đó ra, để một loạt gối trong một cái túi và giữ cái túi ở phía trước mặt mình. Chúng ta lấy một cái gối, dùng tay sờ nắn, sau đó tìm cái gối theo cặp còn lại trong túi, đặt nó bên cạnh chiếc gối thứ nhất và nói rằng:

“Chúng giống hệt nhau!” Rồi đến lượt trẻ thử làm. Nếu trẻ nhầm lẫn, điều này sẽ xảy ra lúc mới bắt đầu chơi, chúng ta bảo trẻ để lại chiếc gối trong túi, sờ nắn lại một lần nữa cái gối đầu tiên và bắt đầu lại. Chúng ta không cần chỉ ra sai lầm của trẻ, vì trẻ sẽ tự nhận ra điều đó.

Tất nhiên, trẻ còn nhỏ không thể một mình thực hiện hoạt động này, trẻ sẽ cần chúng ta dẫn dắt trò chơi bằng cách giơ cho trẻ cái gối để sờ nắn và ... để không tò mò nhìn vào trong túi.

Các trò chơi khác

Chúng ta cũng có thể làm những cái gối nhỏ cùng màu sắc chứa những thứ bên trong khác nhau: gạo, hạt lúa mì, hạt phi,...

44

Sờ nắn các chất liệu

Chúng ta có thể đáp ứng trí tò mò của trẻ bằng cách đưa cho trẻ những chất liệu khác nhau để sờ nắn. Trẻ sẽ thích nhào bột mì, thò tay vào trong một bát đựng hạt đậu khô, vuốt ve lông động vật... Tất cả những thứ đó mang lại cho trẻ những cảm giác rất khác nhau và cho trẻ thông tin về môi trường sống xung quanh.

Khoảng hai tuổi rưỡi, chúng ta có thể cho trẻ tham gia hoạt động này: đặt bốn đồ vật mềm trong một cái giỏ (một cái gối nhỏ, một quả bóng mềm, một miếng mút,...) và bốn đồ vật cứng (một viên đá cuội, một hình lập phương bằng gỗ, một hạt dẻ,...)

Chúng ta lấy từng đồ vật một và ấn xuống để ước lượng độ cứng của chúng. Chúng ta thông báo: “Cái này mềm!” hay “Cái này cứng!” đồng thời xếp chúng sang hai bên. Sau đó chúng ta bảo trẻ tiếp tục chơi. Hoạt động này thôi thúc trẻ chú ý tới những cảm giác của mình. Chúng ta có thể thực hiện hoạt động này với những đồ vật trơn và thô ráp.

Phong cảnh và
các vật dụng

45

Hành trình cảm giác

Đi chân đất rất có lợi vì trẻ có thể cảm nhận được sự êm dịu của ván lát sàn, cái lạnh của gạch men, sự êm ái của thảm trải sàn. Không đi tất nhưng chân trẻ sẽ không bị trơn trượt, trẻ tin vào cơ thể của mình và nhận được những thông tin rất phong phú từ các giác quan.

Chúng ta có thể tạo ra một hành trình cảm giác, một con đường bao gồm những chất liệu khác nhau: một tấm đệm mềm, một đoạn thảm trải sàn, một tấm thảm lông xù, một tấm thảm bằng xơ dừa, một tấm chùi chân sần sùi, một cái bể đầy cát, một tấm ván bằng gỗ, một thảm đá cuội,...

Chúng ta chỉ cho trẻ cách bước đi thật chậm trên các bề mặt khác nhau, hai tay chống hông để không bị mất thăng bằng rồi bảo trẻ thử làm. Lần đầu tiên, trẻ có thể sẽ cần chúng ta giữ tay. Sau này, chúng ta có thể thay đổi kết cấu hoặc vạch ra một hành trình phức tạp hơn.

46

Khám phá các giác quan bằng những quả bóng

Đây là một hoạt động mà chúng ta có thể chia sẻ với trẻ em ở nhiều lứa tuổi khác nhau. Cần chuẩn bị những quả bóng màu sắc giống hệt nhau và nhiều nguyên liệu khác nhau như: hạt phi, đậu tằm, hạt lúa mì, nước... Chúng ta cho những thứ trên vào trong quả bóng trước khi thổi to lên cùng với trẻ, nếu trẻ muốn làm việc đó. Sau đó để trẻ tự do khám phá. Vì quả bóng trong suốt nên chúng ta nhìn rõ các thành phần đang nhảy nhót bên trong quả bóng và nước đang khuấy động. Âm thanh do những quả bóng khác nhau này tạo ra nghe rất lạ và các em bé cứ lắc lắc những quả bóng không biết chán! Khi đặt quả bóng trên lòng bàn tay, chúng ta có thể cảm nhận được trọng lượng của nước, cảm giác buồn buồn của các loại hạt. Đó là những cảm giác rất thú vị.

Chúng ta cũng có thể chuẩn bị một cái giỏ gồm nhiều những quả bóng khác nhau để khám phá.

47

Học cách nghe

Chúng ta không đặc biệt chú ý tới tất cả những âm thanh xung quanh mình, bởi vì não của chúng ta nhận ra những âm thanh đó và đã ghi nhớ chúng. Điều đó không xảy ra với trẻ, khi mà tất cả các giác quan còn đang được đánh thức và trẻ sẽ nhanh chóng giơ ngón tay về phía tai mình khi nghe thấy một âm thanh mà trẻ đã nhận ra, hoặc ngược lại, với âm thanh trẻ còn chưa được biết tới. Sau đây là hai trò chơi nhỏ để giúp trẻ nhận biết các âm thanh và làm cho nhận thức trở nên phong phú hơn.

1. Trò chơi thứ nhất, chúng ta chọn một thời điểm mà trẻ thoải mái và sẵn sàng lắng nghe. Yêu cầu trẻ im lặng, thật im lặng và nhắm mắt lại. Sau đó, chúng ta tạo ra một tiếng động dễ nhận biết (mở ngăn kéo tủ, vò nhàu một tờ giấy, vặn vòi nước, mở tủ lạnh, mở thùng rác,...) và trẻ phải đoán xem âm thanh do cái gì tạo nên.

Nếu không thể giữ cho hai mắt nhắm lại được, trẻ có thể sang phòng bên cạnh. Chúng ta cũng có thể trao đổi vai. Trẻ sẽ rất thích tạo tiếng động cho chúng ta đoán âm thanh.

- 2.** Trò chơi thứ hai này sẽ giúp trẻ nhận thức được âm thanh trong môi trường và tập luyện khả năng nhận biết âm thanh. Chúng ta yêu cầu trẻ ngồi vào giữa phòng, nhắm mắt lại và lắng nghe. Chúng ta tạo ra một âm thanh và trẻ sẽ chỉ ngón tay về phía âm thanh đã phát ra, sau đó chúng ta đổi vai.

48

Khứu giác và vị giác

Dựa trên nguyên tắc của chiếc túi bí ẩn (hoạt động số 42), chúng ta có thể cùng trẻ chơi trò đoán một loại thực phẩm chỉ bằng vị giác.

Lúc đầu, chúng ta đưa cho trẻ những thực phẩm có vị rất khác nhau: mứt, sữa chua tự nhiên có đường, nho khô, rồi những thứ gần giống nhau hơn: chanh, cam, bưởi,...

Vào một ngày khác, chúng ta cho trẻ ngửi tất cả những gì chúng ta tìm thấy trong nhà bếp, trong vườn hoặc ở những chỗ khác: dầu ô liu, dấm, hạt tiêu, bột cà ri, một quả táo, một quả cam, xà lách, bắp cải, bánh mì,...

Hãy kích thích trẻ sử dụng các giác quan trong cuộc sống hàng ngày. Nếu chúng ta mua một cái bắp cải ở ngoài chợ, hãy cùng trẻ quan sát nó. Trẻ có thể ngửi,

sờ nắn, sau đó thì bóc những cái lá ngoài cùng ra, vuốt ve chúng, ném thử chúng. Khi chúng ta nấu cái bắp cải đó, trẻ sẽ (có thể) cảm thấy hài lòng hơn khi ăn món đó nếu như trẻ đã làm những thử nghiệm trên. Đừng quên rằng đây là trò chơi để sẻ chia, không phải những bài tập để dạy học mà trẻ buộc phải tham gia vào để làm vui lòng chúng ta!

Hoạt động của đôi bàn tay

Phương pháp giáo dục Montessori dành một vị trí quan trọng cho hoạt động của đôi bàn tay. Chính nhờ có thao tác bằng tay mà trẻ có được khả năng nhận thức ngày càng tinh tế về thế giới xung quanh và xây dựng, phát triển trí tuệ của mình.

"Trí thông minh của trẻ đạt được tới một mức độ nào đó mà không cần trẻ phải sử dụng đôi bàn tay của mình, nhưng hoạt động bằng tay giúp trí thông minh ấy đạt tới một mức độ cao hơn, và trẻ biết tự sử dụng đôi bàn tay của mình sẽ thể hiện một cá tính mạnh mẽ hơn."

Maria Montessori, *Trí tuệ thẩm thấu của trẻ.*

49

Nuôi dưỡng khả năng tập trung của trẻ

Theo Maria Montessori, trẻ muốn học tốt thì cần tập trung tư tưởng. Việc hướng dẫn để trẻ có khả năng tập trung tư tưởng là một trong những mục tiêu (dài hạn) của một lớp học Montessori. Nhưng chúng ta cũng có thể rèn luyện khả năng tập trung của trẻ trước khi trẻ được ba tuổi!

Đối với một đứa trẻ, khả năng tập trung không cao và có thể bị phá vỡ vì sự thiếu kiên nhẫn của người lớn.

Nếu chúng ta can thiệp quá thường xuyên vào hoạt động của trẻ, chúng ta sẽ biến trẻ thành “người nóng vội” và gặp phải nhiều khó khăn. Maria Montessori khuyến nên dành sự chú ý đặc biệt tới những thời điểm mà trẻ tập trung tư tưởng một cách tự nhiên. Nếu chúng ta xen ngang vào những khoảnh khắc đó, công cụ cốt yếu phục vụ việc học tập này có thể sẽ không phát triển được. Ngược lại, nếu khả năng tập trung được nuôi dưỡng, nó có thể sẽ phát triển mạnh mẽ.

50

Đổ đầy và dốc ra

Tất cả trẻ em đều trải qua giai đoạn rất thích đổ đầy vào và dốc hết những thứ chứa trong một đồ đựng ra.

Chúng ta có thể dễ dàng đáp ứng yêu cầu này, cũng như nhu cầu có được một chút năng vận động tinh tế của trẻ. Với một cái lọ đựng gia vị và những khoanh gỗ nhỏ chẳng hạn (chúng ta có thể tìm thấy các đồ vật này trong các cửa hàng đồ chơi), chúng ta bày tất cả những thứ đó lên trên một cái khay, những khoanh gỗ nhỏ đựng trong một cái bát nhỏ và một cái lọ ở bên cạnh. Với hoạt động này, trẻ rèn luyện được khả năng phối hợp mắt và bàn tay, tập đổ và đồng thời đóng, mở nắp lọ.

Chúng ta có thể đề xuất các hoạt động cùng loại khác với một cái ống bằng bìa nút kín một đầu và những cái ống hút để cắm vào trong đó. Một cái ống đựng tiền và thẻ cũng sẽ khiến trẻ thích thú trong một khoảng thời gian nào đó.

51

Xâu vào một cái que

Trong phương pháp giáo dục Montessori, ta thấy có nhiều hoạt động xâu đồ vật khác nhau với những hình lập phương, vòng tròn, những mặt hình cầu luồn vào một cái que thẳng đứng và nằm ngang, cho phép rèn luyện khả năng phối hợp một cách chính xác...

Những chiếc bàn tính ở trong cửa hàng, với năm cái ống có chiều cao khác nhau, cũng có thể dùng được vào trò chơi này. Tuy nhiên, trẻ chơi dựa trên hai tiêu chí: phân loại theo màu sắc và theo số lượng. Lúc đầu, hành động chính xác là thứ cuốn hút trẻ, trẻ không bận tâm đến màu sắc, số lượng. Sau đó, trẻ lớn hơn một chút sẽ quan tâm nhất đến màu sắc.

Trò chơi này có thể thực hiện ở nhiều lứa tuổi khác nhau và phải luôn được sắp xếp theo đúng thứ tự: Trẻ thấy rõ thứ tự đó và sẽ có ý định thể hiện lại điều đó.

52

Xâu hạt ngọc

Hạt đồng của
đất bôn tay

Xâu hạt ngọc là một bước trợ giúp thêm cho độ chính xác của các động tác và hoạt động của các ngón tay. Lúc đầu, vì còn quá bé để thực hiện việc khâu hạt ngọc vào một sợi dây, trẻ có thể khâu vào một cái que (một cái dũa chẳng hạn) mà trẻ cầm trong tay.

Sau đó, chúng ta có thể đưa cho trẻ một sợi dây, chú ý làm cứng một đầu dây bằng cách quấn băng dính lên một đoạn dài 3cm. Chúng ta sẽ dành thời gian chỉ cho trẻ cách giữ một đoạn dây đủ dài để luồn qua được hạt ngọc. Khi chúng ta chỉ cho trẻ một thứ gì chính xác, cần phải thực hiện việc đó một cách chậm rãi, luôn luôn theo cùng một cách. Nếu các công đoạn khác nhau được chỉ dẫn đơn giản và rõ ràng, trẻ sẽ tiếp thu các động tác một cách tốt nhất.

Lúc đầu, trẻ sẽ khâu các hạt ngọc theo một thứ tự ngẫu nhiên, không quan tâm đến hình dạng cũng như màu sắc của chúng, bởi vì trẻ tập trung vào việc luồn dây, mỗi hạt ngọc khâu được là một thắng lợi nho nhỏ và tạo ra một cảm giác hài lòng rõ rệt.

Khi động tác của trẻ đã được kiểm soát tốt, trẻ bắt đầu quan sát những hạt ngọc và chọn lựa. Sau này, trẻ sẽ có sự tính toán khi xen kẽ các màu sắc và hình dạng trên những cái vòng.

đôi bàn tay
của em bé

53

Búp bê Nga

Từ một đến ba tuổi, trẻ thích xếp đồ vào trong những cái hộp. Trẻ cũng rất hứng thú với việc so sánh, phân loại, sắp xếp, đó là khả năng tư duy toán học. Những con búp bê lồng được vào nhau có thể đáp ứng nhu cầu về tính trật tự và thao tác khéo léo bằng tay. Hoạt động này tạo cơ hội để trẻ quan sát, phân loại và sắp xếp theo thứ tự kích thước. Và việc phát hiện ra một con búp bê ở bên trong một con búp bê khác luôn là điều ngạc nhiên đối với trẻ.

Những cái hộp nhỏ hay hình lập phương lồng được vào nhau cũng được trẻ ưa thích, đồng thời, chúng lại cho phép tạo ra một trò chơi tự do hơn: xếp tháp, phối hợp chúng với những miếng xếp hình, sắp đồ vào bên trong,...

54

Mỗi đồ vật có một vị trí riêng

Hoạt động này lấy ý tưởng từ những trò chơi tự phát của trẻ trong giai đoạn nhạy cảm về tính trật tự, cho phép trẻ sắp xếp từng đồ vật vào vị trí của nó, điều đó mang lại cho trẻ cảm giác an toàn.

Chúng ta cho trẻ một hộp đựng trứng rỗng và sáu quả trứng bằng gỗ hoặc những quả óc chó to trong một cái giỏ. Trẻ có thể chơi trò sắp đặt các đồ vật đó bằng cách xếp chúng vào trong các ngăn của hộp.

55

Mở và đóng nắp lọ

Chúng ta hãy thu thập một vài cái lọ với các loại nắp khác nhau để trong một cái giỏ: nắp vặn, nắp rút, nắp kẹp..., chú ý chọn những cái lọ mà trẻ có thể mở ra và đóng nắp lại một cách dễ dàng.

Hoạt động của
đôi bàn tay

Khi trẻ lần đầu tiên khám phá cái giỏ, hãy dành thời gian để từ từ chỉ cho trẻ cách mở nắp từng cái lọ: một tay giữ lọ và tay kia mở nắp, sau đó nhẹ nhàng đặt cái nắp sang bên cạnh. Khi tất cả các lọ đều đã được mở, chúng ta có thể nghỉ một lát để chiêm ngưỡng thành quả đó và hài lòng nói: “Mở nắp!” Sau đó chúng ta đóng nắp lọ lại cũng theo cách thức đó một cách nhẹ nhàng, đồng thời nói: “Đóng nắp!”

Khi chúng ta hướng dẫn một hoạt động mới cho trẻ, quan trọng là phải thực hiện những động tác đã được chọn lọc và đơn giản để trẻ hiểu, ghi nhớ, và làm theo được. Sau đó, trẻ có thể thực hiện lại hoạt động đó khi trẻ muốn và theo cách của trẻ. Chừng nào hoạt động có vẻ còn mang tính xây dựng, hãy để cho trẻ làm điều đó.

Các trò chơi khác

Hoạt động này có thể được đề xuất với những hộp như hộp nhỏ đựng trang sức có một ngăn kéo, một bản lề; một túi nhỏ với khóa trượt theo rãnh hoặc khóa kéo đựng dụng cụ, với một cái khay to, một cái dây buộc, một cái khóa dính,...

Những hoạt động này thỏa mãn trí tò mò, ý muốn tìm hiểu về thế giới và dùng tay điều khiển các đồ vật trong cuộc sống hàng ngày của trẻ. Như vậy trẻ có thể bình tĩnh tự luyện tập và tự xoay xở được một cách dễ dàng hơn trong những hoàn cảnh khác nhau.

56

Vận vào và vận ra

Có rất nhiều trò chơi được đề xuất trong hoạt động này, nhưng nó thường gắn liền với những mục tiêu khác. Giờ thì quan trọng là phải tách biệt một hành động để trẻ có thể tập trung vào và hoàn thiện hoạt động đó.

Vận vào và vận ra là những công đoạn quan trọng đối với đứa trẻ mong muốn dùng tay điều khiển các đồ vật giống như chúng ta làm. Một hôm, trẻ muốn rằng những lọ mứt trên bàn dành cho bữa sáng phải được nắp thật chặt và để làm được việc đó, trẻ phải học cách vận nắp vào. Chúng ta có thể cho trẻ một cái que bằng gỗ với một cái bu-lông to (hoặc nhiều que với đường kính khác nhau) để trẻ thực hành và trau chuốt hành động của mình. Lúc đầu, trẻ sẽ chỉ luôn vận về một hướng, sau đó mới dần dần học cách vận ra.

57

Lọ đựng hạt tiêu

Đây là một hoạt động dễ dàng triển khai vì nó chắc chắn thành công!

Cần phải tìm một lọ đựng hạt tiêu bằng thủy tinh có nắp vặn và chuẩn bị những cái que nhỏ bằng gỗ (que xiên) cắt theo kích thước phù hợp.

Chúng ta chỉ cho trẻ cách xiên những cái que qua lỗ một cách thật chậm rãi. Sau đó, chúng ta mở nắp lọ ra và đổ hết những cái que ra giỏ.

Lúc đầu, cần phải thật tập trung để nhắm vào lỗ. Hoạt động hơi khó khăn này lại khiến trẻ thích thú. Trẻ có cảm giác rằng trẻ sẽ làm được việc này bằng tất cả sự kiên trì và nỗ lực. Khi hoạt động quá dễ, trẻ sẽ xoay sang việc khác. Việc của chúng ta là phải tìm ra sự cân bằng giữa hoạt động quá phức tạp và quá đơn giản.

58

Chốt và then cài

Việc dùng tay điều khiển các đồ vật giữ một vai trò quan trọng trong sự khám phá và hiểu biết thế giới. Vì lẽ ấy, các loại chốt, then cài khác nhau sẽ gây hứng thú cho trẻ: Trẻ thích thú dùng tay điều khiển và khám phá thứ mà những đồ vật đó đang che giấu.

Trong cửa hàng, chúng ta thấy có “Những ngôi nhà có ổ khóa”, những ngôi nhà ấy đề xuất cho ta nhiều kiểu mở cửa. Trên các trang mạng về học cụ Montessori, các hệ thống ổ khóa khác nhau ấy được đưa ra trên các bản minh họa khác nhau để tách riêng từng cơ chế.

Chúng ta cũng có thể tự mình thực hiện những bản minh họa trên bằng cách mua các loại chốt, then cài trong một cửa hàng đồ sửa chữa. Hoạt động sẽ còn cuốn hút hơn nữa nếu như trẻ có thể phát hiện được một cái gì đó khi mở ra: một hình ảnh hay một đồ vật nhỏ được giấu kín trong đó.

Hoạt động của
đôi bàn tay

59

Dùng kẹp gấp đồ vật sang một vật chứa khác

Hoạt động của
đôi bàn tay

Khi được khoảng hai tuổi rưỡi, hoạt động của trẻ đã đạt được một độ chính xác nào đó, trẻ có thể thực hiện được những hoạt động phức tạp hơn như dùng kẹp để gấp đồ vật từ vật chứa này sang một vật chứa khác.

Cần phải cho trẻ một cái kẹp bằng gỗ và những thứ để gấp. Để bắt đầu, chúng ta sẽ chọn những đồ vật khá to như quả óc chó hay những hòn bi to bằng gỗ cùng với một cái kẹp phù hợp. Sau này, chúng ta sẽ có thể thử với những đồ vật nhỏ hơn, những thứ đó sẽ đòi hỏi trẻ phải khéo léo và tập trung hơn.

Trẻ em có nhu cầu được thực hiện loại hình hoạt động đòi hỏi sự chính xác này. Chúng ta đừng quên rằng, trẻ có khả năng kiểm soát được các động tác của mình sớm hơn chúng ta tưởng rất nhiều!

60

Đột lỗ

Hoạt động đòi hỏi sự chính xác này được trẻ em rất yêu thích.

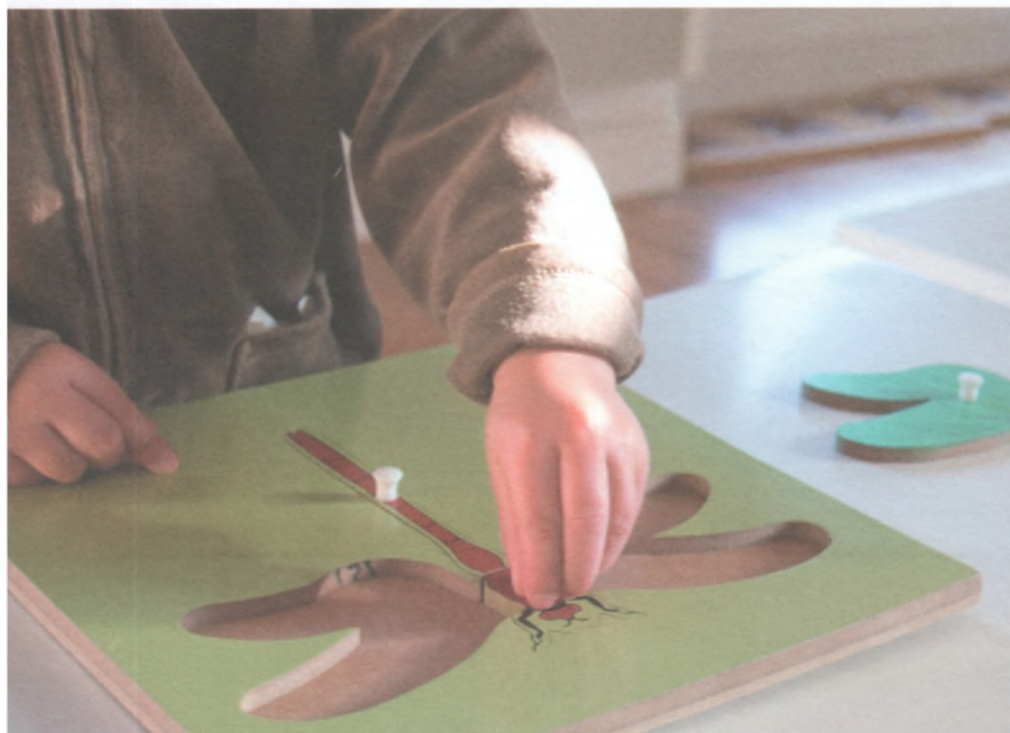
Chúng ta vẽ theo đường viền xung quanh của một con vật hay một đồ vật lên trên một tờ giấy bằng những chấm có khoảng cách đều nhau.

Chúng ta đặt tờ giấy lên trên một tấm thảm dày bằng dạ để trẻ có thể đột lỗ bằng một cái dùi nhỏ.

Trẻ sẽ học cách kiểm soát lực của các ngón tay và bám theo đường kẻ. Sự luyện tập này đòi hỏi nhiều khả năng chính xác, sự tập trung ở trẻ và chuẩn bị tư thế tay cầm bút. Những bài luyện tập khả năng hoạt động khéo léo thường là một sự chuẩn bị gián tiếp của bàn tay cho hoạt động viết. Trẻ kiểm soát và tăng cường được sức mạnh của đôi bàn tay sẽ viết một cách dễ dàng hơn.

Hoạt động của
đôi bàn tay

61

Trò chơi ghép hình

Hoạt động của
đôi bàn tay

Khám phá trò chơi ghép hình đầu tiên, với hai mảnh ghép. Sau đó, khoảng hai tuổi, trẻ có thể thực hiện một trò chơi ghép hình bốn hoặc sáu mảnh ghép nếu chúng ta để cho trẻ làm việc đó một cách yên tĩnh, theo logic của trẻ.

Trong các học cụ Montessori có những hình ghép động vật. Một số hình ghép khá dễ thực hiện, những trẻ nhỏ nhất cũng có thể thao tác được, và còn cảm thấy rất thích thú nữa.

Để bắt đầu, hãy từ từ chỉ dẫn cho trẻ cách thực hiện: Cách cầm chắc cái núm bằng ba ngón tay, chúng ta lần lượt đặt từng mảnh ghép một xuống thật khéo léo lên trên bàn cạnh bộ đồ chơi ghép hình. Hãy tiến hành thật khéo léo và cố gắng đặt các chi tiết xuống mà không tạo ra tiếng động. Sự chú tâm và khéo léo trong các động tác của chúng ta sẽ được trẻ tiếp thu.

62

Lựa chọn đồ chơi

Các bậc cha mẹ theo tư tưởng của Maria Montessori cần cố gắng lựa chọn trò chơi phù hợp với nguyên tắc giáo dục đó. Cũng giống như học cụ của một lớp học Montessori, những đồ chơi này phải được làm một cách cầu kỳ, bắt mắt. Các trò chơi kích thích trẻ tham gia vào một hoạt động sẽ lý thú hơn những trò chơi chỉ đơn giản đòi hỏi trẻ bấm vào một cái nút.

Khi chúng ta chọn một trò chơi, hãy thử tưởng tượng xem trẻ sẽ làm gì với trò chơi ấy: Trò chơi này có mục đích gì? Liệu trong đó có yêu cầu trẻ phải đưa ra những quyết định hay không? Trò chơi này có khuyến khích trẻ khám phá không?

Trong số tất cả các đề xuất, chúng ta cần ưu tiên những trò chơi mang tính sáng tạo, thúc đẩy hoạt động của trí tưởng tượng, như những trò chơi Kapla¹ hay Attrimaths², những trò chơi kết hợp thao tác bằng tay, suy nghĩ, quan sát và đưa ra quyết định.

1. Kapla là: Trò chơi xếp hình từ thanh gỗ Kala.

2. Attrimaths: Bộ trò chơi xếp hình trí tuệ.

63

Còn tivi?

Maria Montessori đã không thể thử nghiệm ảnh hưởng to lớn của tivi tới trẻ vì khi bà ra đi thì tivi mới chỉ ở những bước khởi đầu. Bởi vậy, chúng ta chỉ có thể giả định xem tư tưởng của bà sẽ là như thế nào mà thôi.

Những năm gần đây, việc trẻ em xem tivi bị cho là gây ra các vấn đề như: chứng béo phì, thái độ hung hăng, kết quả học tập thấp,... Và rất nhiều nghiên cứu chỉ ra rằng xem tivi trước ba tuổi (thậm chí là sáu tuổi) rất có hại. Đối với những giai đoạn nhạy cảm, hẳn là Maria Montessori sẽ không khuyên trẻ dùng tivi. Trẻ cần phải thực hiện những trải nghiệm cụ thể, trong thế giới thực tế, cần được sờ nắm các đồ vật, khiến cho đôi bàn tay làm việc để xây dựng trí tuệ của mình.

Ngôn ngữ

Khả năng ngôn ngữ là một quá trình phát triển từ từ, bắt đầu từ những trao đổi đầu tiên với trẻ. Chất lượng của ngôn ngữ mà trẻ nghe thấy sẽ giúp trẻ có được một vốn từ vựng phong phú và chính xác.

“Trẻ có một giai đoạn nhạy cảm dành cho việc “đặt tên cho các đồ vật” -
và nếu người lớn đáp ứng được khát khao về từ ngữ
một cách thích hợp, họ có thể mang lại cho con mình
một vốn ngôn ngữ phong phú và chính xác
trong suốt cuộc đời của trẻ.”

Silvana Montanaro, *Thấu hiểu con người.*

64

Sử dụng từ ngữ chính xác

Trước khi có thể phát âm được những từ đầu tiên, trẻ em đã hiểu và nhập tâm cái mà chúng nghe được. Nhưng khoảng thời gian từ mười lăm tháng đến ba tuổi chính là lúc phát triển ngôn ngữ ấn tượng nhất.

Chúng ta có thể hỗ trợ và giúp trẻ đạt được một vốn từ vựng phong phú và chính xác bằng cách cố gắng sử dụng những từ ngữ chính xác. Ví dụ từ “túi” có thể chỉ rất nhiều đồ vật: túi cầm tay, ba lô, túi đeo vai, túi ni-lông. Điều quan trọng đối với trẻ là có thể nghe được từ ngữ chuẩn xác. Chúng ta đừng do dự sử dụng từ ngữ chuẩn xác và tìm tòi cùng trẻ nếu chúng ta cảm thấy nghi ngờ. Vốn từ của trẻ sẽ trở nên phong phú hơn khi trẻ biết rằng con chim trong vườn là một con chim ác là thay vì một con chim bất kỳ. Hiện thực sẽ nổi bật và phong phú hơn nếu chúng ta sử dụng những từ ngữ chuẩn xác để miêu tả nó.

Để gắn các từ ngữ với đồ vật, trẻ cần được sử dụng đôi bàn tay, được quan sát, được sờ nắn, cảm nhận những đồ vật trên thực tế. Chúng ta phải giúp trẻ đưa ra các từ ngữ dựa trên những trải nghiệm và cảm nhận hàng ngày của trẻ.

65

Lựa chọn sách

Sách là một điểm tựa tuyệt vời của ngôn ngữ, cũng như một vật dẫn rất quan trọng của văn hóa, nhưng chúng ta hãy là người khó tính trong việc lựa chọn sách. Những quyển sách dành cho trẻ em đôi khi có quá nhiều sự kích thích và màu sắc sặc sỡ, ảnh hưởng không tốt tới khả năng tập trung của trẻ. Tốt hơn hết là chúng ta hãy bằng lòng với một vài quyển sách đẹp mà trẻ yêu thích và quan tâm, đừng tích lũy những quyển sách không mấy lý thú.

Trước ba tuổi và thậm chí là sau này, chủ đề của quyển sách phải căn cứ vào thực tế, bởi vì trẻ mong muốn khám phá thế giới thực. Sự kỳ ảo và trí tưởng tượng chắc hẳn là rất hấp dẫn, nhưng lại là khởi nguồn của sự mơ hồ đối với một đứa trẻ còn chưa có khả năng trừu tượng hóa. Những câu chuyện có thật là sự chuẩn

bị tốt nhất cho trí tưởng tượng sáng tạo và sự phát triển của ngôn ngữ. Chúng ta sẽ đọc những câu chuyện trước khi giới thiệu cho trẻ để kiểm tra ý nghĩa của câu chuyện đó.

66

Đọc sách

Mỗi ngày đọc một quyển sách cho con rất quan trọng, đặc biệt là trong giai đoạn trẻ đang phát triển ngôn ngữ. Trẻ ghi nhớ ngôn ngữ nói trong suốt cả ngày và ngôn ngữ viết khi chúng ta đọc truyện cho trẻ nghe.

Sách mang đến cho trẻ một cách kể chuyện khác và vốn từ vựng thường là phức tạp hơn so với vốn từ vựng mà chúng ta sử dụng hàng ngày. Cấu trúc câu làm phong phú thêm cấu trúc của ngôn ngữ, những bài đồng dao và thơ ca phát triển nhịp điệu và âm hưởng. Đọc sách giúp trẻ tổ chức tư duy, kích thích khả năng ghi nhớ qua thính giác và trí tưởng tượng của trẻ.

Để làm tăng giá trị của việc đọc sách, quan trọng là phải trong tư thế thật thoải mái. Trong phòng, hãy thu xếp một góc nhỏ với những cái gối tựa, một tấm đệm hoặc một cái ghế bành và những cuốn sách có thể với

tới được. Ở ngoài phòng khách cũng vậy, trẻ có thể bày vài quyển sách và những cái gối tựa trong của mình.

Khi những quyển sách ở vị trí có thể với tới được để ở nhiều nơi trong nhà, trẻ hiểu được tầm quan trọng của chúng và biết rằng trẻ có thể ngồi yên lặng để đọc sách ngay khi trẻ muốn.

Chúng ta đừng để lẫn lộn đồ chơi và sách vở, sách không thể sử dụng như đồ chơi được. Chúng ta hãy chỉ cho trẻ cách lấy một quyển sách, cầm và giở những trang sách một cách nhẹ nhàng và cất sách ngay khi trẻ còn rất nhỏ. Trẻ sẽ sớm hiểu được rằng đó là một vật dễ bị rách, quý giá và trẻ cần phải chú ý tới điều đó.

67

Đồ vật thực

Trẻ em cần kết nối từ ngữ với những đồ vật mà các từ ngữ đó đề cập tới. Ngay từ khi được một tuổi, chúng ta có thể tổ chức những “bài học” từ vựng bằng cách tập trung nhiều đồ vật khác nhau của cùng một chủng loại. Thời gian đầu, chúng ta sẽ giới thiệu cho trẻ những đồ vật thực: một giỏ hoa quả, các đồ dùng nhà bếp, đồ dùng trong phòng tắm,...

Hãy chọn một thời điểm yên tĩnh, khi trẻ sẵn sàng để cùng tham gia hoạt động này, và chúng ta hãy ngồi cùng trẻ trên tấm thảm nhỏ. Chúng ta hãy cầm lấy một đồ vật, lấy hai bàn tay để sờ nắn hoặc ngửi đồ vật đó. Sau đó, chúng ta đưa nó cho trẻ, đến lượt trẻ xem xét. Tiếp theo, chỉ mình chúng ta nói tên gọi của đồ vật. Như vậy trẻ sẽ gắn kết từ đó với trải nghiệm cảm giác của mình.

68

Mô hình thu nhỏ

Khi trẻ bắt đầu nói rõ, chúng ta chuẩn bị cho trẻ những cái khay đựng các đồ vật mô hình thu nhỏ: bát đĩa, động vật, đồ gỗ, quần áo búp bê,... Đến lúc này, trẻ đã có khả năng liên hệ giữa đồ vật thực và đồ vật mô hình thu nhỏ.

Cũng theo cách thức áp dụng với hoạt động trước, chúng ta hãy tổ chức cho trẻ những bài học từ vựng. Lần này, không cần phải sờ nắn đồ vật, bởi vì những thông tin giác quan mang lại sẽ sai lệch do kích thước của đồ vật.

Trẻ đặc biệt thích những đồ vật mô hình thu nhỏ, thích dùng tay điều khiển, quan sát chúng và cảm thấy rất sung sướng, vậy là trẻ đã làm phong phú thêm vốn từ vựng của mình. Chúng ta sẽ có thể nhanh chóng kết nối hình ảnh với các đồ vật đó.

69

Bưu ảnh và đồ vật

Khoảng mười tám tháng tuổi, trẻ có thể kết nối một đồ vật mô hình thu nhỏ với một hình ảnh. Sự luyện tập này giúp trẻ hiểu được hình ảnh trừu tượng là thế nào. Vật mà trẻ đang cầm trong tay cũng chính là hình ảnh có trên tấm bưu ảnh...

Lúc đầu, chúng ta đưa ra một bức hình giống đồ vật và chúng ta chỉ giới thiệu ba đồ vật cùng ba tấm bưu ảnh. Đặt những tấm bưu ảnh trước mặt trẻ, vừa cầm đồ vật đầu tiên lên vừa quan sát một cách chăm chú, nói tên gọi của nó và đặt xuống cạnh hình ảnh của đồ vật đó. Chúng ta tiếp tục với những đồ vật khác, nếu trẻ không thể hiện mong muốn được tự mình tiếp tục.

Đối với hoạt động này, không cần trẻ phải biết nói, nhưng trẻ phải có khả năng tập trung tư tưởng và quan sát khi chúng ta chỉ dẫn cho trẻ tiến trình của một hoạt động. Cũng cần phải xem xét hứng thú của trẻ đối với ngôn ngữ.

Sau này, chúng ta có thể làm những tấm bưu ảnh tương tự, nhưng không giống nhau hoàn toàn như ảnh của một chú chó để kết nối với bức tượng chú chó nhỏ hoặc một bức ảnh chỉ cho thấy mỗi đầu của chú chó.

Những hình ảnh không hoàn toàn giống hệt với đồ vật đòi hỏi trẻ phải suy nghĩ nhiều hơn.

Trẻ em rất yêu thích các hoạt động này, do vậy chúng ta có thể thay nhiều loại đồ vật khác nhau.

70

Các họ động vật

Với các mô hình động vật thu nhỏ, chúng ta có thể chỉ cho trẻ nắm bắt được khái niệm về họ động vật.

Chúng ta sẽ cần đến các họ động vật nuôi trong gia đình (ngựa, bò, dê và cừu chẳng hạn). Thời gian đầu, chúng ta để trẻ khám phá những loài vật đó, chúng ta cho trẻ tên gọi của các động vật nhưng không dạy, mà yêu cầu trẻ quan sát các chi tiết để phân biệt chúng. Chúng ta sử dụng các từ chuẩn xác: bò mộng, bò cái, bê, trâu, nghé, cừu non,... Chúng ta có thể chỉ cho trẻ thấy sừng, vú, móng guốc,... Trẻ em trước khi biết nói đã hiểu được ngôn ngữ và chỉ cần học từ mới. Khi trẻ đã biết rõ các loài vật, chúng ta có thể cùng trẻ tạo thành các họ. Đó sẽ là dịp để nhắc lại từ vựng và thiết lập cách xếp loại. Để giúp trẻ, chúng ta có thể chụp ảnh các họ động vật và làm thành những tấm bưu ảnh.

71

Thẻ danh mục

Thẻ danh mục là một công cụ tốt để phát triển vốn từ vựng, có thể được sử dụng ngay khi trẻ bắt đầu nói - từ khoảng hai tuổi.

Những tấm thẻ này vén tấm màn bí mật về sự phong phú của thế giới trước mắt trẻ: các nhạc cụ, các loại trái cây, rau, những vật nuôi trong trang trại, các phương tiện giao thông vận tải,...

Những loại thẻ này cũng đáp ứng nhu cầu về tính trật tự của trẻ, trẻ muốn hiểu về thế giới và cách thức tổ chức các việc. Nhưng trước hết, chúng là một công cụ ngôn ngữ dành để thảo luận, trao đổi và làm phong phú thêm vốn từ vựng. Trẻ sẽ nhận biết nhiều loài chim rất khác nhau với những cái tên tuyệt đẹp. Có lẽ trẻ đã biết một vài con và những thẻ này cho phép trẻ hiểu biết sâu hơn nữa.

Các thẻ này được chia thành hai trò chơi: một trò chơi có chỉ dẫn và một trò chơi không có chỉ dẫn. Lúc đầu, chúng ta chỉ sử dụng duy nhất một bộ thẻ để quan sát những hình ảnh và cùng trẻ thảo luận.

Sau đó, trẻ xếp bộ thẻ có hướng dẫn thành một đường thẳng trước mặt mình và trẻ phải kết hợp với bộ thẻ thứ hai để tạo thành các cặp thẻ. Lúc đầu, chỉ cần sáu cặp thẻ là đủ. Hoạt động này sẽ kích thích óc quan sát và khả năng không gian của trẻ.

Khi một từ còn chưa được trẻ biết tới, hãy đề ra cho trẻ một bài học gồm ba bước.

72

Học từ vựng

Montessori sử dụng một phương pháp để giới thiệu từ vựng và bài học được chia thành ba bước.

Bước thứ nhất

Đó là thời điểm khi chúng ta gọi tên các đồ vật. Chúng ta chọn ba đồ vật cùng một chủng loại, phù hợp với chủ đề gây hứng thú cho trẻ hoặc tùy thuộc vào hoạt động đang thực hiện. Khi đang nấu ăn chẳng hạn, chúng ta có thể giới thiệu cho trẻ một quả bí ngòi, một quả cà chua và một quả ớt ngọt. Chúng ta đọc tên các loại rau, từng loại một (từ trái qua phải, theo hướng đọc sách), phát âm chậm rãi và rõ ràng: “Bí ngòi”, không sử dụng lượng từ. Chúng ta sờ nắn những thứ đó rồi đưa cho trẻ thực hiện. Việc làm này sẽ củng cố cho bài học. Bước đầu tiên này có thể được lặp đi lặp lại nhiều lần.

Bước thứ hai

Bước thứ hai này rất quan trọng - đó là thời điểm nhận biết. Để bắt đầu, chúng ta lặp lại bước thứ nhất, sau đó chúng ta hỏi: “Con có thể chỉ cho mẹ quả “bí ngòi” được không?”, rồi “Hãy chỉ cho mẹ quả “cà chua” nào”, v.v... - luôn từ trái qua phải.

Đôi khi, trẻ giro đồ vật ra cho chúng ta, bởi vì trẻ gặp khó khăn trong việc chỉ vào đồ vật đó.

Bước này củng cố vốn từ vựng nhờ sự luyện tập, nhưng chúng ta chưa nên đòi hỏi trẻ ghi nhớ và gọi tên các đồ vật. Đối với trẻ còn nhỏ, chúng ta dừng lại ở đây. Chúng ta chuyển sang bước thứ ba khi chắc chắn rằng trẻ có thể gọi được tên các đồ vật.

Bước thứ ba

Trước khi bắt đầu bước này, chúng ta lặp lại hai bước đầu, sau đó chúng ta vừa hỏi vừa chỉ vào đồ vật đầu tiên: “Cái gì đây nhỉ?”

Cần phải chú ý không được ép trẻ. Chúng ta không muốn trẻ gặp khó khăn. Ngược lại, khi thành công, trẻ sẽ có đủ khả năng và sẵn sàng trong việc học hỏi những thứ khác.

73

Trò chơi với các âm

Khoảng đầu từ hai tuổi đến ba tuổi rưỡi, trẻ bắt đầu quan tâm đến các âm cấu thành nên các từ và nhận biết chúng. Đó chính là nhận thức về mặt ngữ âm, chuẩn bị cho viết và đọc.

Chúng ta có thể đề xuất cho trẻ một trò chơi nhỏ: bày ba vật mà trẻ đã biết và có thể gọi tên, đặt lên trên một cái khay. Những đồ vật này phải được bắt đầu bằng những âm khác nhau (ví dụ như thỏ, vịt, bò cái nếu đó là những tượng mô hình con vật thu nhỏ). Chúng ta cùng trẻ gọi tên các đồ vật, nhấn mạnh vào âm bắt đầu. Sau đó, chúng ta nói: “Mẹ nhìn thấy con vật mà tên của nó bắt đầu bằng âm [v]*.” Sau đó trong khi chỉ vào con vịt, chúng ta phát âm: “[v] [v]... vịt.”

Chúng ta tiếp tục với hai đồ vật tiếp theo.

Đến giai đoạn này, trẻ có thể hiểu và bắt đầu trả lời thay cho chúng ta.

ᠮᠣᠭᠣᠨᠭᠠᠨ

Nếu trẻ mong muốn tiếp tục trò chơi này, chúng ta bắt đầu lại từ đầu, theo thứ tự các con vật bày trên khay, để trẻ biết cái mà chúng ta sẽ hỏi trẻ. Chúng ta có thể phải lặp lại trò chơi này nhiều lần để trẻ xác định được các âm. Khi đã hiểu được nguyên tắc, trẻ sẽ muốn chơi trò này suốt cả ngày, khi đi dạo, hoặc khi chúng ta nấu bếp chẳng hạn. Chúng ta cũng có thể đổi vai khi trẻ đã khá thành thạo, và đến lượt trẻ yêu cầu chúng ta đoán.

** Chú ý: Chúng ta không sử dụng tên sự vật bắt đầu bằng nguyên âm. Như vậy, trẻ có thể dễ dàng nghe được các chữ cái trong một từ và nhận thức về mặt ngữ âm này sẽ giúp trẻ viết được.*

74

Trò chơi yên lặng

Trò chơi nhỏ này là cần thiết để học cách tạo ra không khí yên lặng và yêu thích nó. Trẻ em cần có những thời khắc nghỉ ngơi và yên lặng, nhưng không phải lúc nào trẻ cũng có thể tự mình làm được việc đó.

Để bắt đầu, chúng ta thông báo với trẻ rằng chúng ta sẽ tạo ra không khí yên lặng, rằng trẻ không được cử động nữa, không được nói nữa, cũng không được gây ra bất cứ một tiếng động nào!

Lần đầu tiên, chúng ta có thể làm việc đó trước mặt trẻ, nhắm mắt lại, không cử động trong vòng 30 giây.

Trẻ sẽ hiểu rõ việc làm đó nghĩa là gì.

Khi trẻ đã giữ yên lặng được, chúng ta yêu cầu trẻ lắng nghe tất cả những gì lọt vào tai mình. Chúng ta có thể miêu tả cho trẻ âm thanh mà chúng ta nghe thấy: một xe ô tô ở xa xa, một con chim, một tiếng chuông, tiếng bước chân,... Hãy chia sẻ cảm giác của chúng ta để giúp trẻ tập trung và lắng nghe.

75

Những nét chữ đầu tiên

Trước khi trẻ khám phá chữ viết thô (khoảng ba tuổi rưỡi), trẻ sẽ bị cuốn hút bởi chữ viết và đặc biệt là hoạt động viết. Ví dụ, trẻ sẽ thích thực hiện những “dòng chữ” bằng các đường lượn hoặc đường zic zac.

Để đáp ứng nhu cầu này của trẻ, nhu cầu thể hiện mong muốn được bắt chước chúng ta, hãy cho trẻ vẽ những đường lượn sóng trên cát. Chúng ta chuẩn bị một lớp cát mỏng trên một cái khay và hướng dẫn cho trẻ cách xoay ngón tay để tạo ra những đường lượn, để ngay từ đầu trẻ đã thấm nhuần được những động tác đúng. Việc dùng ngón tay để vẽ giúp phá bỏ trạng thái co quắp của bàn tay và cát sẽ hoàn thiện những gì chưa hoàn hảo. Đối với trẻ em, kết quả tạo cảm giác mãn nguyện hơn nhiều.

Khoảng ba tuổi, trẻ sẽ thích dùng các ngón tay hay một cái bút chì để vẽ theo đường viền của một vật nào đó mà người ta sẽ vẽ.

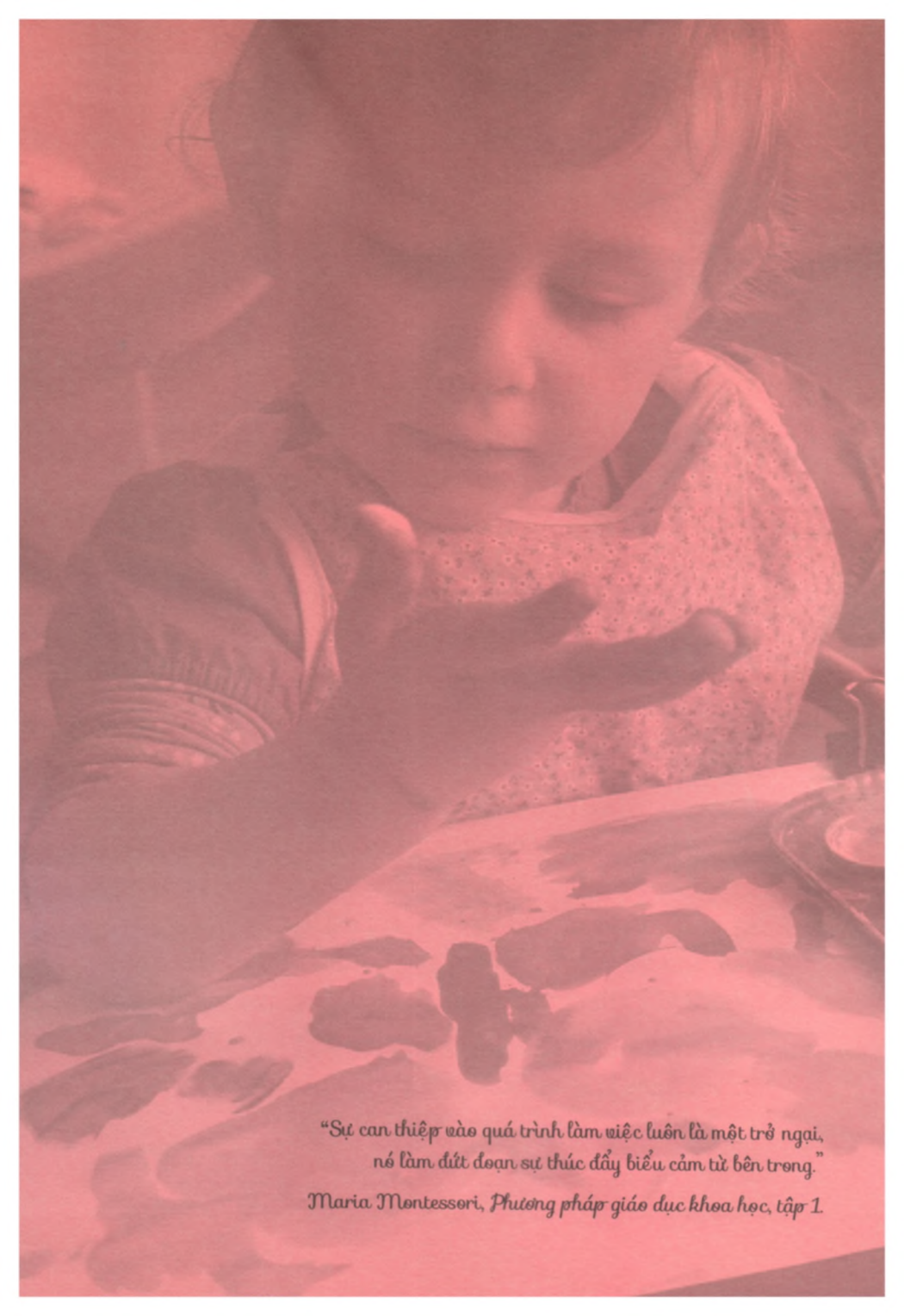
Երգիչուկ

Các hoạt động thủ công và sáng tạo

Dựa trên sự tôn trọng dành cho trẻ em, tư tưởng của Maria Montessori dành một vị trí quan trọng trong phát triển năng lực sáng tạo của trẻ.

Để giúp trẻ trở thành người có khả năng sáng tạo, chúng ta phải cho trẻ nền tảng để trẻ làm chủ được các dụng cụ, vượt qua giới hạn kỹ thuật và bước vào nghệ thuật.

A young child with dark hair is shown from the chest up, focused on painting. They are wearing a light-colored, patterned shirt. Their hands are positioned over a piece of white paper on a table, with dark paint being applied in various strokes. The background is softly blurred, showing hints of a home environment. The entire image has a warm, reddish-pink tint.

“Sự can thiệp vào quá trình làm việc luôn là một trở ngại,
nó làm đứt đoạn sự thúc đẩy biểu cảm từ bên trong.”

Maria Montessori, Phương pháp giáo dục khoa học, tập 1

76

Tôn trọng khả năng sáng tạo

Để khả năng sáng tạo thể hiện ra ngoài, chúng ta cần phải tránh định hướng các hoạt động nghệ thuật tạo hình. Hãy cho trẻ được tự do nhất có thể, để giữ nguyên vẹn tính tự nhiên và biểu hiện cá tính của trẻ. Một đứa trẻ sẽ không chú tâm vào công việc nếu công việc đó không xuất phát từ ý muốn của trẻ. Trẻ chỉ cần ta tin tưởng vào trẻ mà thôi.

Chúng ta cũng nên tránh bình luận việc làm của trẻ: Hãy để trẻ nói với chúng ta về các tác phẩm của mình và nghe theo sự miêu tả của trẻ. Nếu trẻ nói với chúng ta rằng đó là một bông hoa, thì đó là một bông hoa, nếu bức vẽ của trẻ có gọi cho chúng ta một thứ khác thì cũng không có vấn đề gì cả.

Trẻ em là những nghệ sĩ sáng tạo khi không bị người lớn chỉ đạo. Trẻ em sống với từng khoảng khắc và yêu thích quá trình sáng tạo.

Vai trò của chúng ta là giới thiệu một cách nghiêm túc và dễ hiểu phương pháp sử dụng các dụng cụ, việc của trẻ là làm cho hiểu biết của mình trở nên sâu sắc hơn nhờ quan sát, lao động và tìm kiếm những khả năng khác.

Với việc học cách sáng tạo, trẻ sẽ phát triển khả năng đưa ra những ý tưởng ban đầu và tự tin vào điều đó. Không đặt trẻ dưới sự phân xét của người lớn vì điều đó kìm hãm khả năng sáng tạo của trẻ.

Để chuẩn bị một hoạt động nghệ thuật, nguyên tắc cũng giống như tất cả những hoạt động khác: toàn bộ dụng cụ sẵn sàng để sử dụng, sạch sẽ, trong tình trạng tốt và phải được bày sẵn trên một cái khay. Như vậy, trẻ sẽ tự lập ngay khi có khả năng sử dụng những dụng cụ đó một cách cẩn thận. Nếu trẻ còn chưa làm được việc đó, chúng ta sẽ giúp trẻ, nhưng chỉ là làm mẫu như sắp xếp, sử dụng và cất dọn dụng cụ đi thôi.

77

Một tác phẩm tập thể

Khi trẻ vẽ, chúng ta không được can thiệp vào. Đó là không gian riêng của trẻ.

Đây là một ý tưởng hoạt động để cùng nhau phối hợp thực hiện nếu trẻ muốn: thay vì vẽ giúp trẻ, chúng ta sẽ cùng trẻ vẽ một bức tranh để gọi cho trẻ những ý tưởng phong phú.

Ví dụ, chúng ta vẽ một cái đầu và trẻ sẽ vẽ đôi mắt theo khả năng của trẻ. Sau đó, chúng ta vẽ thân mình và trẻ vẽ chân tay. Hoặc chúng ta vẽ những bông hoa, trẻ vẽ thân cây... Thậm chí cả những trẻ không tự tin vẽ cũng sẽ tham dự vào. Rất có thể là sau này, chúng ta sẽ bắt gặp trẻ đang tự mình vẽ một bông hoa, đồng thời vẫn đảm nhiệm tốt việc vẽ một thân cây thật đẹp!

78

Khám phá hội họa

Chúng ta có thể cho trẻ từ mười lăm đến mười sáu tháng tuổi khám phá hội họa. Chúng ta bắt đầu với chỉ một màu, trong vòng ít nhất một tuần. Nếu chúng ta chọn màu đỏ, chúng ta có thể cùng trẻ tìm những đồ vật màu đỏ trong nhà bằng cách tổ chức trò chơi săn lùng màu sắc. Chúng ta làm thành chủ đề: tuần màu đỏ. Sau đó, chúng ta chuyển sang một màu khác, đặt màu đỏ sang một bên.

Khi trẻ đã vẽ được bằng ba màu gốc riêng biệt, chúng ta đưa cho trẻ các màu vẽ, mỗi lần hai màu. Với màu đỏ và màu vàng, dĩ nhiên trẻ sẽ khám phá được màu da cam. Đối với trẻ, đây sẽ là thời khắc tuyệt vời. Như vậy trẻ sẽ tự mình khám phá được những màu thứ cấp và thành phần của chúng. Khi trẻ đã có thể thử nghiệm việc pha trộn hai màu sắc lại với nhau, bạn có thể để trẻ vẽ bằng ba màu.

Các hoạt động thủ công và sáng tạo

Ít lâu sau, trẻ sẽ học được cách thêm màu đen vào để có được một màu tối hơn, hoặc thêm màu trắng để được một màu sáng hơn.

Nếu chúng ta tiến hành theo cách này, trẻ sẽ thử nghiệm màu sắc một cách cảm tính và tự mình khám phá sự pha trộn các màu sắc. Những trẻ mà ngay lần đầu tiên đã được đưa cho một hộp màu vẽ với đủ các màu sắc, chúng sẽ nhanh chóng có một tờ giấy toàn màu hạt dẻ. Ngược lại, với phương pháp khám phá tuần tự từng bước này, trẻ sẽ có ý thức về màu sắc trong lọ màu, về màu sắc trên tờ giấy và chú ý không pha trộn tất cả các màu lại, trẻ muốn giữ nguyên màu sắc bởi vì trẻ đã có thể quan sát được vẻ đẹp của mỗi màu sắc trên tờ giấy.

79

Đối xứng

Trong một hoạt động hội họa, chúng ta có thể chỉ cho trẻ nguyên tắc đối xứng, tất nhiên là không giải thích, bởi vì trước tiên đó là một khám phá về mặt thị giác.

Chúng ta gấp một tờ giấy làm đôi để đánh dấu nếp gấp, giở ra và giải thích cho trẻ rằng trẻ chỉ được vẽ ở một bên của đường gấp (để cho trẻ được làm cái mà trẻ muốn). Khi trẻ hoàn thành, chúng ta gấp tờ giấy lại, cùng trẻ đặt bàn tay xuống để ấn mạnh bức vẽ rồi nhẹ nhàng mở ra để khám phá kết quả. Đó luôn luôn là một bất ngờ!

Tùy theo lứa tuổi, trẻ có thể bắt đầu tự mình làm việc đó, chúng ta chỉ chuẩn bị những tờ giấy gấp làm đôi. Trẻ có thể thử những hình dạng khác nhau và quan sát cái mà chúng mang lại.

80

Cắt

Ngay từ khi được hai tuổi và thậm chí là từ trước đó, trẻ đã bị cuốn hút bởi những cái kéo. Chúng ta sẽ bắt đầu cho trẻ học dùng kéo bằng việc tiến hành từng công đoạn một để tách biệt những khó khăn. Đầu tiên, chúng ta cho trẻ tập mở kéo ra và khép kéo lại, không cắt gì cả vì việc này đã đòi hỏi trẻ phải rất tập trung. Chúng ta cần có hai chiếc kéo, giống hệt nhau thì càng tốt, một cái cho chúng ta, một cái cho trẻ.

Chúng ta đặt những chiếc kéo trước mặt mình và trẻ rồi chỉ dẫn cho trẻ nhiều lần liên tục việc dùng một tay để giữ chiếc kéo, bằng cách luồn các ngón tay vào hai vòng tròn. Khi trẻ đã cầm chắc được kéo, chúng ta sẽ chỉ dẫn cho trẻ cách mở ra và khép kéo lại. Trẻ sẽ thử làm theo chúng ta. Lúc đầu sẽ rất khó, nhưng với sự khích lệ và kiên trì từ phía chúng ta, trẻ sẽ làm được việc đó.

Khi trẻ đã kiểm soát được công đoạn này, chúng ta cho trẻ một cái khay với một lọ nhỏ đựng những dải giấy và một cái bát để hứng những mẫu vụn. Dải giấy cho phép trẻ chỉ cần một nhát kéo là cắt được, như vậy dễ dàng hơn. Lúc đầu, chúng ta đề nghị giúp đỡ trẻ bằng cách giữ dải giấy và hướng nó về phía cái kéo. Có thể là trẻ không làm được việc đó ngay lập tức. Nhưng đừng mất kiên nhẫn bởi vì trẻ sẽ nhanh chóng muốn được tự cầm dải giấy và tập cắt một mình.

Khi trẻ đã cắt được những dải giấy một cách dễ dàng, chúng ta có thể thêm vào những đường thẳng để trẻ cắt theo. Đó là một công đoạn khác đòi hỏi phải chính xác hơn và khả năng làm chủ cao hơn.

81

Khay để dán

Ngay khi cầm kéo thành thạo rồi, trẻ có thể học cách sử dụng hồ dán. Trẻ có thể để những mẫu giấy mà trẻ đã cắt được trong một cái khay để sau đó sử dụng cho việc dán.

Chúng ta cũng có thể cắt cho trẻ những hình đẹp mắt: hình con vật, đồ vật, các dạng hình học bằng nhiều loại giấy khác nhau. Nhờ có những thứ này, trẻ có thể làm thành những bức tranh giấy dán. Trẻ sẽ thích thú khi khám phá những thứ mà chúng ta đã đặt lên cái khay để dán của bé.

Khay để dán bao gồm: một ít hồ dán dạng lỏng đựng trong một cái lọ đóng kín, một chiếc bút lông, một giá đỡ để đặt bút lông và những tờ giấy để dán.

Hoạt động dán giấy rèn luyện khả năng vận động tinh tế và kích thích óc sáng tạo, tất nhiên là với điều kiện chúng ta không can thiệp vào.

សាកលវិទ្យាល័យ
ព្រះបាទស្រីរាជ្យ

82

Thẻ để luồn dây

Chúng ta dễ dàng tìm được thẻ để luồn dây trong một cửa hàng, đó vừa là một hoạt động khá phức tạp và vừa là một sự chuẩn bị cho việc may vá. Chúng ta có thể dùng bìa để làm những thẻ đó bằng cách cắt thành các hình rồi đục lỗ toàn bộ đường viền xung quanh. Sau đó, chúng ta dùng một sợi dây và quấn băng dính một đoạn đầu dây để luồn sợi dây qua những cái lỗ một cách dễ dàng hơn.

Rồi chúng ta từ từ chỉ dẫn cho trẻ cách tiến hành: xỏ dây vào lỗ, lật mặt sau miếng bìa lên, rút sợi dây lên... Lúc đầu, trẻ có thể quên mất việc phải lật mặt sau miếng bìa lên hay luồn sợi dây chệch khỏi lỗ. Nhưng hoạt động này khiến trẻ thích thú, rồi dần dần, trẻ sẽ có khả năng thực hiện chính xác hơn và quan sát tốt hơn, những đường dây luồn qua ngày một đều hơn.

83

Nặn đất

Đất nặn là một công cụ tuyệt vời để thể hiện sự sáng tạo. Giống như đối với hoạt động vẽ, chúng ta sẽ không chỉ đạo việc làm của trẻ. Chúng ta để trẻ làm cái mà trẻ muốn, chúng ta chỉ đơn thuần đảm bảo cho trẻ có được những dụng cụ tốt và biết cách sử dụng chúng.

Đứa trẻ khám phá đất nặn sẽ thích nhào trộn, tạo ra những cái hố hay làm thành một mặt phẳng, dùng một con lăn bột dàn phẳng ra, dùng cái đột lỗ cắt thành các hình, cắm những cái que... Và dần dần, trẻ sẽ làm được những đồ vật ba chiều.

Nặn đất là một trò vui thực sự đối với đôi tay của trẻ.

Chúng ta có thể thay đổi chất liệu, cho trẻ dùng bột nặn hay bột trộn muối (món ăn mà trẻ có thể tự mình làm được).

Các hoạt động thủ công
và sáng tạo

Kỹ năng vận động tổng thể

Từ khi chào đời tới lúc ba tuổi, trẻ hình thành khả năng vận động phối hợp và đạt được một trong những đặc trưng căn bản của con người - tư thế đứng.

Khi đã đứng vững được trên đôi chân, trẻ cần có những hoạt động để luyện tập tất cả các cơ bắp.

"Những suy nghĩ trừu tượng nhất, như suy nghĩ về vũ trụ
và thời gian được bộ óc hình dung ra thông qua phương tiện
vận động. Vậy nên vận động là cầu nối giữa
bộ óc con người và thế giới."

Maria Montessori, *Trẻ em*

84

Mang đồ vật nặng

Khi trẻ đã bước đi một cách vững chắc, trẻ bước vào thời kỳ mà Maria Montessori gọi là thời kỳ “nỗ lực tối đa”. Trẻ bị cuốn hút bởi những hoạt động vận động toàn thân: trẻ thích mang những đồ vật nặng, chẳng hạn như chai nước. Chúng ta có thể làm cho trẻ những cái túi đựng đầy cát, trẻ có thể chơi trò vác lên và chuyển từ chỗ này sang chỗ khác.

Đó cũng là lúc đưa cho trẻ một cái giỏ, một cái túi, một cái xô để trẻ có thể đặt tất cả những thứ cần vận chuyển vào trong đó.

Chúng ta thậm chí có thể làm một chiếc ròng rọc, gắn một đầu sợi dây với túi cát và đầu còn lại gắn vào một cái vòng, treo tất cả lên một cái xà, trẻ có thể kéo cái vòng để nâng túi cát lên.

85

Di chuyển đồ gỗ

Nếu như chúng ta không chỉ dẫn cho trẻ cách di chuyển một cái ghế, trẻ sẽ có xu hướng đẩy cái ghế. Chúng ta giải thích cho trẻ rằng nếu đẩy, trẻ sẽ tạo ra tiếng động và có thể làm hỏng nền nhà.

Để di chuyển một cái ghế, chúng ta bê nó lên, một tay giữ lưng ghế, một tay giữ phía dưới mặt ghế. Chúng ta làm mẫu cho trẻ với những động tác chậm rãi và không gây ra tiếng động. Khi đặt ghế xuống, chúng ta một lần nữa cố gắng không phát ra một tiếng động nào cả.

Bài luyện tập nhỏ này sẽ đáp ứng nhu cầu mang những đồ vật nặng và di chuyển những đồ vật đó trong không gian của trẻ, đồng thời dạy cho trẻ cách phối hợp, khả năng tập trung và tính tự lập. Điều đó đòi hỏi trẻ mang những đồ vật một cách cẩn thận và trong yên lặng. Nếu như trẻ gây ra tiếng động hay đập những cái chân ghế vào tường hoặc vào một đồ gỗ khác, trẻ sẽ hiểu rằng mình cần phải chú ý hơn.

86

Bê một cái khay

Rất nhiều hoạt động sẽ được giới thiệu cho trẻ trên chiếc khay. Để trẻ tự lập, chúng ta phải dạy trẻ cách bê một chiếc khay.

Lần đầu tiên, bạn chỉ cho trẻ cách bê cái khay không như thế nào: cái khay được đặt trên bàn, chúng ta dùng tay nắm lấy, nhẹ nhàng nâng nó lên, giữ cho nó thật thẳng bằng, rồi từ từ bước đi trong phòng trước khi quay trở lại đặt nó xuống. Tất cả được thực hiện bằng những động tác chậm chú và tinh tế. Sau đó, trẻ có thể luyện tập với một đồ vật nhỏ đặt trên khay. Khi ấy, việc kiểm soát sai sót sẽ rõ ràng hơn: nếu trẻ nghiêng khay, đồ vật sẽ trượt đi hoặc bị rơi. Khi trẻ đã thành thạo với công đoạn này, trẻ có thể thử với một thứ gì đó khó bê hơn, một cái bình có quai nhỏ chẳng hạn. Rất nhanh, chúng ta có thể tin tưởng ở trẻ và đưa cho trẻ một cái khay nhỏ để bê bữa ăn phụ ra bàn ăn.

87

Leo trèo

Trẻ cần được trèo, leo lên những bậc cầu thang, được đi bộ đường dài... Trẻ cần cảm nhận được cơ thể và cơ bắp của mình, trẻ muốn thử sức mạnh và độ thăng bằng của mình.

Chúng ta phải kìm nén ý định giúp đỡ trẻ quá nhiều vào những thời điểm này, bởi vì quan trọng là trẻ ước lượng được khả năng và giới hạn của mình để leo trèo, nhảy, chạy...

Với việc để cho trẻ vận động và thử nghiệm, trẻ cũng sẽ học được tính kiên trì.

Chúng ta phải thiết lập sự tin tưởng ngay từ đầu và tạo cho trẻ đủ không gian để hoạt động mà không có quá nhiều rủi ro.

88

Hình nộm bằng giấy

Trên một tờ giấy rất to, chúng ta kẻ đường viền của cơ thể trẻ.

Sau đó, với sự trợ giúp của trẻ, chúng ta có thể vẽ đôi mắt, miệng, tóc, quần áo... lên hình vẽ đó. Trẻ có thể trang trí, tô màu và làm cho hình nộm của mình trở nên sống động.

Trò chơi nhỏ này khiến trẻ em ở tất cả các lứa tuổi thích thú và trẻ sẽ tham gia vào trò chơi này tùy theo khả năng. Trẻ sẽ rất thích nhìn thấy kích thước thật của bản thân và xử lý hình ảnh của chính mình.

Nên từng bước xây dựng hình ảnh cơ thể từ khi mới chào đời tới ba tuổi, và trẻ thích tất cả những trò chơi giúp trẻ ý thức được về cơ thể của mình, từ tổng thể tới từng chi tiết.

ខ្ញុំ បង្ហា
បង្ហា បង្ហា បង្ហា

89

Cảm giác về không gian

Để giúp trẻ xác định được vị trí của mình trong không gian, chúng ta hãy nghĩ tới việc thường xuyên sử dụng các từ chỉ vị trí: trên, dưới, phía trước, phía sau, bên cạnh... Những từ này và các vật trẻ nói đến giúp trẻ xác định được vị trí của mình và các vật đó trong không gian. Chúng ta có thể bắt đầu trò chơi bằng cách yêu cầu trẻ đặt con búp bê hay con thú nhồi bông yêu thích của trẻ lên trên bàn, sau đó là dưới gầm bàn, cạnh cửa sổ, phía trước cánh cửa. Trẻ rất sung sướng khi được tham gia vào những trò chơi nhỏ này.

90

Hình ảnh cơ thể

Việc đặt một cái gương bằng với chiều cao của trẻ, để trẻ được ngắm toàn bộ cơ thể mình sẽ giúp cho việc ghi nhớ hình ảnh cơ thể trở nên dễ dàng. Tốt nhất là trẻ cần phải ngắm được mình từ xa và nhìn mình bước đi.

Ngồi phía trước gương cùng trẻ, chúng ta có thể giúp trẻ xây dựng hình ảnh cơ thể bằng cách yêu cầu trẻ: “Hãy chỉ cho mẹ mũi của con, hãy chỉ cho mẹ má của con”...

Trẻ đã biết các từ đó rồi, nhưng điều đó vẫn khiến trẻ rất vui, dần dần trẻ sẽ tiến tới việc quan sát một cách tinh tế hơn và học cách chỉ lông mày, lỗ mũi, môi của mình...

91

Khiêu vũ

Trẻ em ghi nhớ các hoạt động và hành vi của chúng ta, sau đó bắt chước theo chúng ta. Nếu chúng ta cử động một cách đặc biệt, trẻ cũng sẽ thể hiện chính những hành động khéo léo ấy. Như vậy, khi chúng ta khiêu vũ cùng trẻ, trẻ sẽ rất hứng thú, quan sát các động tác và thử thể hiện lại những động tác đó.

Khiêu vũ đòi hỏi khả năng kiểm soát tốt hệ thống cơ, bởi vì cần phải bắt đầu và kết thúc một động tác theo nhịp nhạc.

Trẻ em luôn thích ứng với khiêu vũ một cách vui vẻ, thích thú và đầy hứng khởi. Khiêu vũ có thể được sử dụng trong những thời điểm khó khăn để lấy lại bình tĩnh và khả năng tập trung, để truyền đi không khí vui vẻ và tích cực, hoặc nhẹ nhàng định hướng lại nguồn năng lượng của trẻ.

ស្រីម្នាក់ កំពុង លេង ប្រដាប់ ប្រដាប់ ប្រដាប់

Thiên nhiên

Khi Maria Montessori nói: Chúng ta hãy “trao thế giới” cho con, điều đó có nghĩa là để trẻ khám phá sự phong phú vô hạn của thiên nhiên như những đám mây, hiện tượng mặt trời lặn, mặt trời mọc, cơn gió mùa thu, tiếng chim hót, những vì sao, những con côn trùng, cây cối...

A close-up photograph of a child's hands interacting with a toy car on a grassy surface. The child's hands are positioned to move the car, which has a yellow body and black wheels. The background is a soft-focus green lawn.

“Hãy buông trẻ ra, để trẻ chạy ngoài khi trời mưa, để trẻ cởi giày khi thấy có vũng nước và chạy trên bãi cỏ ẩm sương, hãy để đôi chân trần của trẻ giẫm lên cỏ, để trẻ nghỉ ngơi yên tĩnh dưới bóng cây mà trẻ muốn nằm.”

Maria Montessori, Phương pháp giáo dục khoa học, tập 1

92

Sống với thiên nhiên

Chúng ta đừng quên dành thời gian ở ngoài trời cùng trẻ để giúp trẻ sớm hòa mình vào thiên nhiên, khám phá sự kỳ diệu của nó và dành sự tôn trọng cần thiết cho nó.

Các hoạt động mà chúng ta có thể chia sẻ ở đây là những hoạt động khám phá bằng các giác quan đa dạng và phong phú: gieo hạt giống và ngắm chúng mọc thành cây, quan sát những con côn trùng, cào đất, thu gom lá cây... Chúng ta hãy trang bị cho trẻ các dụng cụ làm vườn như: một cái xe rùa nhỏ, một cái bình tưới nhỏ... và hãy đảm bảo rằng chúng luôn được cất gọn gàng và sẵn sàng để sử dụng. Chúng ta có thể tổ chức những hoạt động liên quan đến mỗi mùa như: đi thu gom lá cây vào mùa thu, chuẩn bị đồ ăn cho chim vào mùa đông, gieo hạt vào mùa xuân, đi thu hoạch vào mùa hè.

Mối quan hệ với thiên nhiên là rất quan trọng trong quá trình hình thành và phát triển của trẻ. Như vậy, trẻ nhận thức được vị trí của mình trong một tổng thể rộng lớn hơn.

93

Ươm hạt giống

Việc ương hạt giống, nhìn chúng mọc lên thành cây và chăm sóc chúng giúp trẻ gián tiếp hiểu được nhiều điều về thiên nhiên và chức năng của nó.

Hạt giống hoa hướng dương là loại hạt giống tuyệt vời, bởi vì chúng lớn nhanh và cho kết quả rất ấn tượng. Để bắt đầu, hãy chuẩn bị một cái chậu nhỏ, đất và hạt giống mà trẻ sẽ mang ương. Cần phải nghĩ tới việc tưới nước cho hạt giống mỗi ngày và những mầm cây sẽ nhanh chóng nhú lên.

Khi ấy, chúng ta sẽ cấy lại những mầm cây đó: trẻ đổ đầy đất vào trong một cái chậu, đào những hốc nhỏ, đặt các mầm cây vào đó và vun đất lại. Tiếp theo lại đến giai đoạn quan sát và tưới cây.

Chúng ta hãy cùng trẻ chơi trò so sánh chiều cao của các cây với chiều cao của trẻ. Những cây đó sẽ rất nhanh chóng lớn vượt trẻ!

Chúng ta đừng quên tưới nước cho cây đều đặn và chờ đợi sự xuất hiện của những nụ hoa. Thật tuyệt vời khi được ngắm những bông hoa to đùng. Cuối cùng, những bông hoa đó sẽ khô và trẻ có thể thu hoạch hạt giống để rồi lại ươm thành cây.

94

Một góc vườn

Nếu như có thể, chúng ta nên ấn định ranh giới một góc vườn, ban công hay khoảng sân trời dành riêng cho trẻ.

Chúng ta sẽ giúp trẻ gieo hạt hoặc trồng hoa ở đó. Chúng ta đưa cho trẻ những viên đá dẹt, đá cuội nhỏ, hoặc gậy để trang trí khu vườn của trẻ... Chúng ta giúp trẻ chứng tỏ sự kiên trì và khả năng chú ý khi thường xuyên tưới cây và loại bỏ những cây cỏ dại.

Chúng ta có thể cùng một lúc trồng dâu tây hay cà chua bi ở đây, trẻ sẽ rất tự hào khi thấy sản phẩm thu hoạch được của mình trên đĩa đồ ăn.

Hãy nghĩ tới việc giữ gìn những công cụ làm vườn: trẻ sẽ thích thú khi phát hiện ra chúng được cất dọn gọn gàng và sẵn sàng để sử dụng. Trẻ thích sự ngăn nắp, nhưng để làm được việc đó, trẻ cần có sự đồng hành và lòng kiên trì của chúng ta.

95

Màu sắc của bầu trời

Để khuyến khích trẻ quan sát những thứ xung quanh và nhận thức được những thay đổi của thiên nhiên, chúng ta có thể đề nghị trẻ quan sát bầu trời vào buổi sáng: có mặt trời, mây, mưa hay sương mù, tuyết,... và dùng các bức ảnh để minh họa cho những tình trạng khác nhau này. Trong khi quan sát, trẻ sẽ lựa chọn bức ảnh tương ứng với tình trạng thời tiết của ngày hôm đó. Chúng ta hãy xác định một nơi để dán những tấm bưu ảnh đó, tủ lạnh hay cánh cửa ra vào chẳng hạn.

Đây là dịp để trao đổi về thời tiết với trẻ và tùy tình hình mà nói với trẻ về loại quần áo phù hợp để đi ra ngoài. Khi quan sát thấy trời mưa, trẻ sẽ đi ủng và mặc áo mưa vào.

96

Bàn quan sát

Khi ở ngoài trời cùng trẻ, chúng ta có thể khuyến khích trẻ quan sát tỉ mỉ thiên nhiên, những thứ khiến trẻ cảm thấy tò mò và hứng thú từ khi mới chào đời. Chúng ta có thể cùng trẻ thu thập những đồ vật nhỏ để mang về: rêu, lông chim, đá cuội, hạt dẻ, cánh hoa,...

Ở nhà, chúng ta tập hợp những kho báu nhỏ này lên trên một chiếc “bàn quan sát” như mép cửa sổ, bàn chân thấp, một cái giá. Chúng ta có thể thêm vào đó một chuồng nuôi động vật để tạm thời đón những con ốc hay côn trùng trong thời gian quan sát, một đám bèo tây hay hạt của một quả bơ trong nước,... tất cả những nhân tố sống mà trẻ sẽ chăm sóc.

Trẻ có thể sắp xếp chiếc bàn theo sở thích của mình, sáng tạo ra những khung cảnh, sắp đặt những tượng thú mô hình thu nhỏ,...

Cái bàn nhỏ này sẽ thay đổi theo mùa và sẽ là sự phản ánh của cuộc sống và những đổi thay của thiên nhiên.

Trẻ lớn tuổi hơn có thể sử dụng một cái kính lúp để quan sát gần hơn những đường gân của một cái lá, kết cấu của một mẫu vỏ cây. Trẻ cũng có thể dùng bảo tàng thiên nhiên nhỏ bé của mình lấy lại sáng tạo nên một bức tranh để quan sát.

97

Những chuyến đi dạo mang tính quyết định

Đối với Maria Montessori, ngay khi trẻ biết đi thì không được bế trẻ nữa, vì điều đó khiến trẻ không phát huy được hết khả năng thực sự của mình, nên dắt trẻ bước đi để trẻ tự khám phá thế giới của mình.

Quan trọng là chúng ta tôn trọng nhu cầu đi bộ của trẻ. Hãy cho trẻ món quà quá đơn giản này, món quà thời gian, hãy đi bộ theo tốc độ của trẻ, không thúc giục, cũng không có điểm đến xác định. Được tự do đi bộ, luyện tập cơ bắp và có thời gian để quan sát, điều đó mới đáng quý với trẻ.

Đối với trẻ em, một buổi đi ra ngoài để gửi một bức thư sẽ là một cuộc đi dạo đặc biệt. Trẻ thích dừng lại để quan sát những chi tiết nhỏ.

Trẻ rất sung sướng nếu như chúng ta để trẻ được sờ nắn, hít ngửi, nhìn ngắm tất cả những gì thu hút sự chú ý của trẻ.

Chúng ta không thể đủ khả năng đi bộ theo tốc độ của trẻ suốt cả ngày được, nhưng nếu cố gắng, chúng ta có thể tìm được những cơ hội để làm việc đó. Chúng ta hãy dành cho trẻ thêm mười phút cho phép trẻ đi bộ và trẻ sẽ về nhà một cách thoải mái hơn.

Để trẻ cảm thấy thích thú những chuyến đi bộ này, chúng ta phải chấp nhận việc đi chậm lại. Trẻ em không có cùng tốc độ với chúng ta, đừng quên điều đó. Và chính bản thân chúng ta cũng có thể thấy thích thú với những khoảnh khắc dạo chơi cùng trẻ ngoài công việc, chợ búa hàng ngày này.

98

Làm việc ngoài trời

Trẻ em thích chơi và làm việc ngoài trời, và chúng ta có thể dễ dàng kết hợp điều đó với công việc của mình như: rửa xe ô tô, cào lá, làm vườn,... Luôn có một phần nhỏ trong công việc của chúng ta mà trẻ có đủ khả năng hoàn thành được.

Chúng ta có thể tạo ra một không gian ngoài trời để trẻ có thể thực hiện một số hoạt động mà trẻ thường làm ở trong nhà. Không được tách riêng hoạt động của cơ thể và hoạt động trí óc bằng cách phân chia hoạt động “trí tuệ” thì ở trong nhà và hoạt động “thể chất” thì ở ngoài trời. Thể chất và trí tuệ hoạt động cùng nhau. Và cũng chính vì lí do này mà trong các lớp học Montessori, trẻ em được tự do vận động và ngồi thoải mái theo ý mình. Thật tuyệt khi tạo ra một lối đi tự do giữa trong nhà và ngoài trời. Trẻ có thể lựa chọn ra ngoài trời để đọc sách, vẽ tranh hay thực hiện một hoạt động nào đó.

99

Vẽ tranh bằng nước

Đây là một hoạt động mà trẻ có thể làm ở ngoài trời và việc đó chắc sẽ khiến trẻ bận rộn một lúc lâu.

Chúng ta đưa cho trẻ một cái bút lông khá lớn và một lọ nước. Sau đó bảo trẻ đi khám phá thiên nhiên và “vẽ” lên tất cả các bề mặt mà trẻ tìm thấy. Không còn bị hạn chế bởi một tờ giấy nữa. Trẻ có toàn bộ khoảng không gian của khu vườn hay của khoảng sân trời để vẽ thứ gì mình thích.

Điều đó dẫn đến việc trẻ quan sát các chất liệu, kết cấu và điều sẽ xảy ra khi làm ướt chúng. Nếu trời nóng, trẻ có thể quan sát thấy những vệt nước biến mất vì bị bay hơi. Đó là một kinh nghiệm thú vị kích thích trẻ quan sát.

100

Động vật

Khi đi dạo, chúng ta có thể hướng sự chú ý của trẻ vào cuộc sống của các loại vật: một con chim sẻ ngô đầu đen, một con ong, một cái mạng nhện...

Chúng ta hướng dẫn cho trẻ cách ngồi yên và im lặng, đồng thời miêu tả phong phú và chính xác cái mà chúng ta nhìn thấy - nếu có thể thì với sự trợ giúp của một cuốn sách hướng dẫn về thiên nhiên.

Sự quan tâm của trẻ đối với cuộc sống xung quanh mình khi đi ra ngoài sẽ được kích thích và trí tò mò tự nhiên của trẻ sẽ được nuôi dưỡng.

Nếu có thể, bạn hãy nuôi một vật nuôi trong nhà và cùng trẻ chăm sóc nó. Trẻ sẽ học được cách quan sát nhu cầu của con vật, tỏ ra nhân ái và tôn trọng nó. Vật nuôi cũng chính là một người bạn của trẻ. Trẻ sẽ chia sẻ những thời khắc hợp tác thực sự và cảm thấy vững tâm khi ở bên con vật đó.

NHÀ XUẤT BẢN PHỤ NỮ

Số 39 Hàng Chuối - Hà Nội

ĐT: (04) 39717979 - 39717980 - 39710717 - 39716727 - 39712832

Fax: (04) 39712830. E-mail: nxbpunu@vnn.vn. Website: www.nxbphunu.com.vn

Chi nhánh: 16 Alexandre de Rhodes - Q.1 - TP Hồ Chí Minh. ĐT: (08) 38234806

ĐƠN VỊ LIÊN KẾT XUẤT BẢN VÀ PHÁT HÀNH

CÔNG TY TNHH THƯƠNG MẠI VÀ DỊCH VỤ VĂN HÓA DINH TI

Trụ sở chính:

Số 14 - A11 - KĐT Đầm Trấu - Q. Hai Bà Trưng - Hà Nội

ĐT: (+84)4. 39 334 889 Fax: (+84)4. 39 334 943

Website: www.dinhthibooks.com.vn

Email: contacts@dinhthibooks.com.vn / sales_hn@dinhthibooks.com.vn

Văn phòng đại diện tại TP. Hồ Chí Minh:

134/29 Đào Duy Anh - Phường 9 - Q. Phú Nhuận - TP. HCM

ĐT: (+84)8. 38 446 287 Fax: (+84)8. 38 447 135

Email: sales_hcm@dinhthibooks.com.vn

Chào khóa giúp bố mẹ đánh thức các giác quan ngời sáng trong trẻ

100 hoạt động
Montessori

CON KHÔNG CẦN 1PHÚC ĐỂ LÊN KHUÔN

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Giám đốc - Tổng biên tập: KHÚC THỊ HOA PHƯỢNG

Biên tập	: NGUYỄN NGỌC CHÂM
Bìa	: HOÀNG ĐẬU XANH
Chế bản	: THÙY DƯƠNG
Sửa bản in	: THÙY TRẦN - HÀ GIANG

In 2000 cuốn khổ 14,5cm x 20,5cm - Tại Công ty CP in Viễn Đông
Đ/C: Km 19 + 400, xã Giai Phạm, huyện Yên Mỹ, tỉnh Hưng Yên, Việt Nam

Số ĐKXB: 227-2016/CXBIPH/17-04/PN ngày 20-1-2016

Quyết định xuất bản của NXB Phụ nữ số: 70/QĐ-PN ngày 15-2-2016

Mã số ISBN: 978-604-56-3304-5

In xong và nộp lưu chiểu quý III năm 2016.

Có thể bạn quan tâm

"Bí quyết" sử dụng cuốn sách này như thế nào?

- * Đầu tiên, bạn có thể đọc toàn bộ cuốn sách để hiểu được tất cả những gì cuốn sách muốn truyền tải.
- * Sau đó, bạn có thể chọn những hoạt động phù hợp với con của bạn.
- * Nhưng quan trọng là thái độ, tâm trạng, sự lắng nghe, ánh mắt thân thiện của bạn. Những cái đó truyền đi tình yêu và sự tôn trọng của bạn, sẽ đồng hành với con bạn trong mỗi việc làm của trẻ.

Khuyến khích dùng sách kết hợp với bộ thẻ học cụ Montessori giúp trẻ:

- (1) Va chạm với thế giới thực tế
- (2) Rèn luyện sự khéo léo cho đôi tay
- (3) Tăng khả năng quan sát của đôi mắt
- (4) Phát triển sự nhanh nhạy của não bộ

8 935212 328395

Giá: 78.000đ

DINH THẢO BOOKS
SHARING KNOWLEDGE, RECEIVE BELIEF

ISBN: 978-604- 56-330-4-5

9 786045 633045